PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 238 (1926) Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, torek 9. oktobra 1951 Cena 20 lir

Prispevajte za Kulturni dom

BREŽANI NA TABORU OF V KROGLJAH

Niti ped Tržaškega ozemlja ne sme več pod Italijo!

Tako je v svojem govoru poudaril Jože Dekleva in v imenu ogromne večine Tržačanov odločno protestiral proti protidemokratični in protizakoniti ponovni odgoditvi občinskih volitev na prihodnje leto

Nedelja. Silno mrzlo, naravnost zimsko vreme je. Burja, ki žvižga okoli vogalov prav tako kot na odprtem, vendarle nima toliko moči na prisojni rebri, ob Krogljah pri Dolini, kjer so že predpoldan zavihrale rdeče ter slovenske in italijanske zastave s peterokrako zvezdo. Iz Doline in drugih vasi Brega je nekaj požrtvovalnih članov OF pripravilo oder in paviljone za popoldansko prireditev — tabor OF za dolinski okraj, zadnji tabor na Tržaškem pred zaključkom jubilejnega leta Osvobodilne fronte.

Že kmalu po drugi uri so se začeli v Krogljah zbirati ljudje iz Doline, Boršta, Ricmanj, Boljunca. Mnoge čaka še nepotrgano grozdje v vinogradih, toda raje so odložili trgatev, da so lahko prišli na tabor. Prišli so tudi iz miljskega, nabrežinskega in openskega okraja ter iz mesta, da s svojo prisotnostjo pokažejo povezanost vseh Slovencev v OF. Na tabor so prišli tudi demokratični Italijani, saj se zavedajo, da je edino dosledna borba v okviru OF porok, da se imperialistične težnje Italije na Tržaškem ne bodo uveljavile.

Kmalu po napovedani uri je tov. Slavko Šturman otvoril tabor ter po pozdravu predal besedo tov. dr. Jožetu Deklevi:

Dragi Brežani, tovariši in tovarišice!

Prinašam vam iskrene pozdrave Glavnega odbora Osvobodilne fronte in želim, da bi današnji tabor ugodno vplival na vaše bodoče politično delo.

Vaš tabor pada časovno na 73. obletnico prvega slovenskega tabora v bližnji tržaški okolici. Tedaj, oktobra meseca 1878. leta so taborjani razpravljali v Dolini o vprašanjih, ki so še danes nerešena, čeprav pereča in važna za naš razvoj in obstoj. Kot danes jih je mučilo tedaj vprašanje narodnostne enakopravnosti in zastrupljajoči vpliv italijanske iredente, kateri so bili izpostavljeni in ki nas ogroža še danes.

Na tedanjih taborih so se zbirali vsi Slovenci. Bili so enotni zlasti na Primorskem, kjer nismo nikoli poznali političnih razdvojenosti in delitve na klerikalce in liberalce, one razcepljenosti, ki jo danes vsiljujejo našemu ljudstvu ljudje, katerim niso pri srcu naši narodni in socialni interesi. Enotnost našega ljudstva je prišla posebej do izraza ravno v narodnoosvobodilne vojni, v tej najtežji pa tudi najbolj preizkušnji naše zgodovine, v dobi, ko smo si postavljali temelje naše dokončne osvoboditve in na žalost neuresničene združitve s svojim matičnim narodom.

Kot drugod je bilo tudi na Bregu naše ljudstvo složno in enotno. Ni prebivalca, ki ne bi na en ali drug način sodeloval in prispeval k skupnim naporom in žrtvam. Ni skoraj Brežana, ki ne bi okusil posredno ali neposredno posledic nasilja in terorja fašizma ter nacizma. Vem, da ni nihče od vas pozabil na dogodke, ki so se odigravali v Borštu in v sosednjih vaseh,

Enotnost našega ljudsva je bila vedno najjačja ovira za načrte naših sovražnikov. Zato ni zbiral sredstev, da bi nas razdvojil. Velik udarec, od katerega je sicer naše ljudstvo že delno okrevalo, je zadal tej kompaktnosti našega ljudstva kominformizem, ki se tu na Bregu še posebej odlikuje po svojih skvadrističnih, od fašizma prevzetih metodah, po terorizmu nad poedinci, po blatenju in klevetanju. To so sredstva in argumenti, ki se jih poslužujejo proti svojim političnim nasprotnikom. Strnjen in enoten nastop našega ljudstva pa ne gre v račun tudi vodstvu SDZ, kakor tudi ne raznim agentom italijanskih šovinistov, ki so z denarjem, prejetim od oblasti, pri prvih upravnih volitvah razkrajali naše vrste. To so poskušali tudi za te volitve.

Osvobodilna fronta, ki pozna našo preteklost in naklepe naših nasprotnikov, je iskreno delala, dela in bo z delom nadaljevala za združitev vseh Slovencev v borbi za naše narodnostne pravice. Pri tem jo podpira zavest in prepričanje, da ni osamljena, da tako mislijo in čutijo vsi pošteni Slovenci ne glede na svoje osebno politično prepričanje.

Nič nas ne moti, da vodstvo SDZ in nekateri njegovi eksponenti tolmačijo to naše stremljenje kot dokaz naše šibkosti. Tudi nas ne plaši očitek kominformistov, da se povezujemo z «belčki». Za nas je važno, da ljudstvo hoče in želi skupno in enotno nastopanje, v katerem istinktivno vidi vir svoje moči in glavno sredstvo v obrambi naših pravic, našega obstoja in napredka. Nasprotno mislijo samo oni, ki so se odtujili od svojega matičnega naroda, ki rušijo Jugoslavijo, da bi ustvarili tako imenovano samostojno Slovenijo. Tako mislijo lahko samo oni, ki trdijo, da je za nas tržaške Slovence Jugoslavija ravno tako mačeha kot Italija — tako se je po pisanju «Demokracije» pred kratkim izrazil g. dr. Agneletto. Končno lahko mislijo tako samo oni, ki ne vidijo pred pred seboj in se ne morejo dvigniti nad ozke strankarske in osebne interese. Tudi očitki kominformistov nas ne bodo ovirali pri delu, ker vemo, da je borba, ki jo vodi naše ljudstvo za svoje narodnostne pravice, za enakopravnost in proti zatiranju že samo po sebi napredna borba, pri kateri mora biti Osvobodilna fronta v prvih vrstah. Šli bomo zato po začrtani poti naprej in okrepili naša iskrena prizadevanja, da skupno dosežemo narodnostno in socialno enakopravnost, za kar se borimo tržaški Slovenci že stoletje.

Ne zamerite mi, če izkoristim to priliko in se dotaknem še nekaj vprašanj, ki so nam pri srcu. Eno izmed teh je odložitev upravnih volitev, ki bi morale biti prav danes v tržaški občini. Prvotno so bile odložene z generalovim zagotovilom, da se bodo še letos izvedle. Danes pa čitamo v časopisih, da ta generalova obljuba ne drži, ker so bile drugič odložene tokrat na prihodnje leto. O tem smo že mnogo govorili.

Odgoditev volitev predstavlja najbolj grobo kršitev demokratičnih pridobitev in nasilje nad pravico posameznega volivca. Prav zato je Osvobodilna fronta ponovno najodločneje protestirala. Odgoditev volitev pa pomeni istočasno očitno in izdatno podpiranje iredentistov in italijanskih imperialistov na občutno škodo teženj in koristi tržaškega prebivalstva.

Za preložitev volitev se je borila italijanska vlada in seveda domači iredentisti. Borili so se zato, ker so se bali sodbe volivcev. Oni vedo, da so razkrinkane njihove nakane. Vedo predvsem, da se je politično mnenje Tržačanov preusmerilo na škodo njihovih pohlepov. Prav dobro jim je znano, da je padlo število onih, ki so glasovali zanje in da je onih 70 tisoč glasov, ki so bili oddani pri prvih upravnih volitvah proti priključitvi tega ozemlja k Italiji močno naraslo. Niso prepričani, da bi pri novih volitvah obdržali s prevaro pridobljeno večino v tržaškem občinskem svetu.

Trdim s prevaro, ker — kakor veste — so vpisali več deset tisoč volivcev v volilne imenike, ki nimajo pravice odločati o usodi tega ozemlja. Uradno ugotovljene številke potrjujejo to mojo trditev. Od približno 198 tisoč tržaških volivcev jih je le 95 tisoč rojenih v Trstu, 42 tisoč jih je rojenih v Italiji, skoraj 34 tisoč je rojenih v občinah, ki so bile izročene po zadnji mirovni pogodbi Jugoslaviji, med katerimi je ogromna večina esulov, preko 4 tisoč jih je rojenih v coni B.

Te številke nam povedo jasno, kdo vse sestavlja iredentistično večino Le mimogrede omenjam,

(*Nadaljevanje na 2. strani*)

DVA GOVORA MARŠALA TITA: V ZAGREBU IN RANKOVIČEVEM

Naše osnovno načelo je politika ki omogoča izgradnjo socializma

Kominformistične dežele so imele v Jugoslaviji 8.445 vohunov - 98 vohunskih protijugoslovanskih središč v ZSSR in satelitskih državah - Ne samo na Vzhodu, temveč tudi na Zahodu ima Jugoslavija sovražnike, na čelu katerih je Vatikan

ZAGREB, 8. — Navdušenje poslušalcev, ki spremlja vsak govor maršala Tita, se zdi, da je doseglo danes vrhunec na kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije v Zagrebu. V svojem govoru je maršal Tito — večkrat prekinjen od poslušalcev z navdušenjem in odobravanjem — poudaril pomen nadaljnje graditve socializma, poudarjajoč, da se danes za Jugoslavijo lahko z gotovostjo trdi, da je v resnici edina prava socialistična država.

«Mi smo v prvih letih po vojni, po osvobodilni borbi šli po poti, da v praksi, z delom pokažemo, da mi v resnici hočemo uresničiti to, kar smo skozi vso borbo imeli napisano na naši zastavi — socializem! In če je temu tako in ko po drugi strani vidimo, kako je v Sovjetski zvezi, imamo pravico reči, da smo edina socialistična država po metodah, po delih, po mentaliteti naših ljudi, po vsem — ako hočete.

Kakšen je odnos v Sovjetski zvezi do delovnih ljudi? Kako se more takšna država imenovati socialistično v polnem smislu te besede?

Tovariši in tovarišice! Nikar me ne razumite napačno. Jaz ne zanikam pridobitev velike oktobrske revolucije; te pridobitve tam še obstajajo in ne verjamem, da je mogoče, da bi Stalin in njegovi sodelavci uničili te pridobitve. Nekega dne bodo ti ljudje rekli: dalje pa ne pustimo!

Ko sem že omenil odnos do delovnih ljudi, poglejmo, kakšne nečloveške metode — je nadaljeval Tito — izvajajo do delovnih ljudi v Sovjetski zvezi. Obsojajo na dolgoletne zapore in koncentracijska taborišča ljudi, ki niso zadosti zavedni, ki so napravili recimo takšen prestopek, da so odšli iz neke tvornice ali pa zamudili delo — a proglasili so jih za sovražnike. Ne vpraša se, ali je storjeno zavedno, hote ali se je tako zgodilo, da je nekdo zamudil. Z eno besedo — tam poskušajo prevzgojiti ljudi na policijski način z najbolj drakonskimi ukrepi. To ni socialistična metoda in to nima ničesar skupnega s socialistično metodo.

Potemtakem, tovariši in tovarišice, kako izgledajo ti delovni ljudje danes, trideset in več let po veliki Oktobrski revoluciji? Imate jih v opankah iz ličja, imate jih raztrgane, ki, kadar pridejo v tvornico izgledajo bedno kot v kakšni kapitalistični državi ob začetku prvotne, akumulacije. Tako izgledajo tam ti nameščenci danes. Kje je tisto, kar so obljubljali delovnemu ljudstvu in kar bi jim mogli dati, ko bi bili postopali drugače. Toda ne, oni so šli po drugi poti; oni niso šli po poti ustvarjanja resničnega socializma, ampak po poti državnega kapitalizma najslabše vrste, naslanjajoč se ne na delavno ljudstvo od spodaj, temveč na svoje NKVD in na svoje oborožene sile. Ustvarja se kasta, ki se sedaj krepi na hrbtu milijonskih množic ljudstva. Ali pa je morda to socialistična metoda, ko oni rešujejo nacionalno vprašanje s preseljevanjem milijonov ljudi v Sibirijo in razne puščave. Tu ni nič skupnega s socializmom.

Evo, te metode kažejo, da ti ljudje ne gredo po socialistični poti. Toda jaz nisem dejal niti mislim reči, da tam še ne obstajajo pridobitve velike Oktobrske revolucije. Obstajajo! A če je tako, potem ne moremo v celoti reči, da to sploh ni država socializma, t. j. da so uničene vse pridobitve revolucije, temveč da voditelji in tisti, ki so odgovorni niso socialisti, ker so odšli s poti socializma, ker z vso silo delajo na uničenju pridobitev revolucije. Voditelji in tisti, ki so odgovorni, niso socialistični.

Jaz bi vam, tovariši in tovarišice, imel marsikaj povedati o Sovjetski zvezi, ker vam je znano, da sem bil tam precej časa. Bil sem i za časa revolucije, videl sem, kako so izgledali pod carskim režimom i delavci i kmetje, pa tudi leta 1935 v začetku, ko sem prišel v Sovjetsko zvezo. Oprostite, tovariši, morda bo nekdo vprašal, zakaj nisem prej o tem govoril.

Da se razumemo, jaz sem revolucionar, jaz sem komunist, jaz sem tudi prej videl nekatere stvari, ki niso dobre. Po VII. kongresu Kominterne leta 1935 sem potoval po Sovjetski zvezi, bil sem tudi na Uralu, kjer sem bil med vojno ujetnik in videl mnogo stvari, ki meni in vsej naši delegaciji iz Jugoslavije niso ugajale. Videl sem mnogo, tudi dokler sem bil v Moskvi, dokler sem tam delal. Znane so mi bile mnoge stvari, razgovarjal sem se s kolhozniki, videl sem, ko hoče neki kolhoznik nekaj povedati, da drugi sune z laktjo. Vse to sem videl, seveda ne toliko kolikor vidim danes, ker danes je vsa stvar odšla mnogo dalje, toda moja revolucionarna dolžnost mi je narekovala, ker obstaja edina država, v kateri je izvršena revolucija in kjer potrebno ustvariti socializem, da ne morem voditi propagando proti tej državi, temveč da moram voditi propagando v svoji državi za socializem.

In potem ni tukaj vmes samo pomanjkanje hrabrosti. Ne! Mislim, da nihče ne more reči, da ni pri nas hrabrosti. Toda meni in mnogim med nami je bila tedaj edina misel: Ne storiti ničesar, kar bi škodovalo celotnemu nadaljnjemu razvoju mednarodnega delavskega gibanja. Jaz sem kakor tudi mnogi drugi mislil, da je to samo prehodna notranja zadeva, ki se mora postopoma rešiti. Meni je bilo nekoliko laže, ker sem bil v Rusiji tudi za časa carizma in sem videl, kako je vse to strašno, bedno izgledalo. Opravičeval sem, da niso mogli vsega doseči, čeprav je preteklo že veliko razdobje, več kot sedemnajst let.

Toda potem, in že pred samo vojno, je bilo jasno i meni i mnogim med nami, v čem je stvar. A posebno so se nam odprle oči, ko je prišlo vprašanje zunanje politike Sovjetske zveze in odnosa med državami. Ko se je pred vojno govorilo, da je potrebno popularizirati Sovjetsko zvezo, ker je ona v kapitalistični obkolitvi itd., da imajo vse komunistične partije dolžnost, da pomagajo Sovjetski zvezi, ker je v nevarnosti pred kapitalistično intervencijo, je bila to razumljiva stvar. Toda kakšna nevarnost ji grozi sedaj, ko je Sovjetska zveza popolnoma obkrožena z novimi deželami, ko so se začele ustvarjati ljudske demokracije, nove socialistične dežele (nočem reči, da so one to tudi sedaj razen naše dežele, toda takrat so šle po tej poti tudi CSR in Madžarska, Romunija in Poljska, Bolgarija in Albanija). V teh deželah ima danes vpliv oni, ki hoče uničiti deželo socializma, našo deželo. Toda njim niso potrebni zavezniki, temveč podrejeni. Oni so to postavili na popolnoma zgrešeno osnovo, ker niso socialistični soditelji, ker ves njihov kurz ni socialističen, temveč imperialističen. Tu nam je padla mrena z oči in tu smo se razšli z njimi. Toda oni se niso dali tako lahko od nas odlepiti. Mi smo to hoteli, toda oni niso pristali. Grozili so nam že leta 1948. Tudi v vojni so nam hišo podpirali od zgoraj. Grozili so nam tudi pozneje in kasneje odkrito, in grozijo nam tudi danes. Pa naj grozijo mi bomo šli po svoji poti.

Te dni je v Beogradu proces, na katerem se odkrivajo čudovite stvari. Tako je stvar z vohuni ZSSR v Jugoslaviji. Pred resolucijo je bilo 1.020 zasnubljenih agentov.

Pred resolucijo jih je bilo torej 1.020, po resoluciji še 230, torej 1.250 oseb, zasnubljenih za vohunsko delo med našimi državljani.

Kakor je žaba dvignila nogo, da jo podkujejo, ko je videla, kako kujejo konja, tako so se pojavili na isti način tudi sateliti. Madžari so zasnubili 153 špijonov, od tega pred sporom samo deset, potem pa 143. Bolgari so jih zasnubili 275, vse po resoluciji. Torej Dimitrov ni pustil snubiti agentov, ker je resnično mislil, da morata biti oba bratska naroda na Balkanu združena. Tudi Albanci so snubili samo po resoluciji, ker smo bili poprej z njimi v najboljših odnosih. Za Romunijo jih je bilo zasnubljenih 19, od tega pred resolucijo eden, za CSR 36, od tega po resoluciji 6, drugi prej. Torej skupno 1.932 agentov, od katerih pred resolucijo 1.055 in 877 po njej. To so številke, ki nam dajejo sliko o «bratskih čustvih» teh voditeljev do naše dežele.

Tu so tudi belogardisti. Pri naših varnostnih organih je bilo evidentiranih okoli 7.390 belogardistov, ki so služili kot informatorji sovjetskim organom v naši deželi. Od tega števila verno, da jih je podpisalo obvezo približno 300, ostali pa so to delali iz velikoruskih čustev. Torej je bilo do resolucije pri nas vsega 8.445 oseb kot vohuni. Mi pa smo sodili samo 165. Vprašali boste, zakaj jih nismo več sodili. To bi bil preveč grandiozen proces, če bi vse to spravili pred sodišče. Mi nismo šli po tej poti. Mi smo naše ljudi, ki jih je bilo prej mogoče razumeti, ker so jih varali govoreč, da jim dolžnost in zvestoba Sovjetski zvezi, prvi deželi socializma, nalaga, da to podpišejo in da bodo verni najprej Sovjetski zvezi, potem šele svoji deželi, in to zato, da bi pomagali jugoslovanskim voditeljem, da laže obvladajo razrednega sovražnika — mi smo te ljudi pozvali in jim rekli, da so razrešeni vseh teh obveznosti in naj v bodoče pazijo, da pa jih nihče ne more ubiti, kajti v naši deželi vladata pravica in sodstvo. Mnoge smo pustili, mnoge pa smo pregnali iz naše dežele.

Maršal Tito je nato dodal, da je dovolj podatkov, da Sovjetska zveza okolj Jugoslavije ustanavlja vohunske centre. Teh vohunskih centrov je samo v Sovjetski zvezi 35, na Madžarskem 12, v Bolgariji 17, v Albaniji 9, v Romuniji 13 in v CSR 12. Ti vohunski centri imajo 402 voditelja, ki pošiljajo v Jugoslavijo diverzante, vtihotapljajo kominformistični material in podvzemajo razne druge sovražne akcije.

Maršal Tito je nato pozval delavne ljudi, naj svojo revolucionarno budnost ne usmerjajo samo proti vzhodu, temveč tudi v smeri določenih reakcionarnih krogov na zahodu, ki Jugoslaviji ne želijo dobro in ki jo s propagando in tiskom poskušajo ovirati. «Večkrat sem rekel v zadnjem času, da je pri nas še vedno v veliki meri potrebna ta ostrina revolucionarne budnosti, kajti mi smo dežela revolucije, v kateri se družbeni sistem spreminja, ker mi še nismo likvidirali razrednega sovražnika — ne v sovjetskem smislu: glavo vzeti ali v Sibirijo poslati, uničiti kot sovražnika — temveč na boljši, bolj človečanski način. Najprej smo jih razlastili, izročili smo njihovo lastnino družbeni skupnosti: če hočejo delati, lahko živijo, če pa nočejo, nas ne zadene krivda. Res, da se mnogi pečajo s špekulacijo, toda tega ne bodo več dolgo počenjali. Mi smo našli drugo metodo, mi smo v naši revoluciji malo zapirali ljudi, samo one najglavnejše. Mi z njimi še nismo končali, nismo še končali zaradi tega, ker smo se prevarili, ko smo mislili, da so oni vse opustili. Toda komaj smo nekoliko izboljšali naše odnose z Ameriko, Anglijo in zahodnimi deželami sploh, jim je to dalo novih sil, da dvignejo glavo in da govore, da je zdaj čas, da se ponovno pojavijo, da Amerika stori to in to, da bi nam morala nastaviti nož na vrat, da je treba spet uvesti večstrankarski sistem — z eno besedo, da se mora vse vrniti na staro. Tu pa se bridko motijo. Tega nikoli več bo niti ne more biti. Toda, da bi take ljudi odkrili in z njimi obračunali, moramo biti budni, moramo jih nadzorovati v njihovem protiljudskem nedovoljenem delu.

Tovariši, danes se nam je posrečilo, da po zaslugi pravočasne orientacije vzpostavimo s skoraj vsemi zahodnimi deželami najboljše odnose: trgovske, politične, kulturne in druge. Imamo mnogo stvari, v katerih lahko skupaj sodelujemo. Toda ena stvar je, v kateri ne moremo sodelovati — to je ustvarjanje novega sistema pri nas. Tu ne moremo skupno sodelovati, kajti onim ni pri srcu ta sistem, temveč njihov. Naj jim bo. Če njihovim delovnim ljudem in večini ljudstva to odgovarja, naj bo tako. Mi se v to ne bomo vmešavali. Nam odgovarja tak sistem, in mi bomo ta sistem tudi ustvarjali.

Toda sodelovanje s temi deželami — je zaključil maršal Tito — je koristna in njim i nam, kajti s tem sodelovanjem lahko premagujemo težave, ki jih imamo. Ne bom podrobneje govoril o tem, v čem je to sodelovanje. Mi smo dobivali pomoč, toda to pomoč je naša država zaslužila med vojno in po vojni. Mi bomo tudi dalje šli po tej poti sodelovanja z vsemi državami ki imajo z nami stične točke v mednarodnih političnih vprašanjih, s katerimi se strinjamo. Taka zunanja politika je načelna in mi se taki načelni politiki ne bomo nikoli odrekli. Osnovno načelo naše zunanje politike je, da mi določamo takšno svojo politiko, kakršna nam odgovarja in omogočamo izgradnjo socializma v naši državi. To je osnovno načelo, ki se ga držimo».

V drugem govoru, ki ga je imel maršal Tito v mestu Rankovičevo, pred okrog 50.000 ljudmi, je obtožil Sovjetsko zvezo, da danes istočasno ko nesramno napada Jugoslavijo, glorificira armade tistih držav, ki so bile v Jugoslaviji okupatorji.

«One so bile baje nekakšni njihovi zavezniki, ne pa mi, ne naša država, ne naši narodi, ki so ne le v srcih in mislih nosili veliko Sovjetsko zvezo, ji želeli zmago, temveč so tudi skupaj z njo trpeli nesrečo in krvaveli».

Maršal Tito je govoril dalje o sovražni propagandi in dejal:

«Bilo bi napačno če bi nekdo mislil po oni pomoči, ki so nam jo dale Amerika, Anglija, Francija in druge zapadne države, da v teh državah, ki so nam prijateljsko naklonjene, ni sovražnikov naše države. Povsod jih je. Tu je v prvi vrsti katoliška cerkev — Vatikan, ki izpodjeda naše pozicije v vseh državah, ko iščemo pomoč, ki nam je potrebna. Proti nam delajo tudi vsi tisti elementi, ki so pobegnili v inozemstvo. Proti Jugoslaviji se dajejo tisoči in tisoči raznih radijskih oddaj, od tega 90 odst. v kominformovskih državah. Zelo malo radijskih oddaj govori ugodno o naši državi. Radio zapadnih držav govori o nas ugodno v glavnem le, ko se mi prepiramo z Rusi ali ko jim odgovarjamo to ali ono. A ko gre za naše konkretno življenje, za našo socialistično graditev, potem je tega ugodnega zelo malo. O tem govorijo oni dobronamerni ljudje, ki prihajajo v našo državo in ki se s svojimi očmi prepričajo, kaj mi želimo doseči in kaj smo dosegli».

Nato je Tito dejal, da novi sistem ne bo izzval inflacije, temveč deflacijo. Povedal je, da je obtok denarja skupaj z boni in kartami znašal lani okrog 60 milijard dinarjev; od tega je bilo 45 milijard dinarjev denarja, a 15 milijard dinarjev vrednost bonov. Obseg obtoka denarja se je zmanjšal na 39 milijard dinarjev, oziroma — ker so boni ostali v istem znesku, skupaj z njimi na 54 milijarde dinarjev. To pomeni, da je bilo letos za 6 milijard dinarjev manj v obtoku kot v preteklem letu.

Ridgway sprejel Pan Mun Jom kot novi kraj za pogajanja

V sredo se sestanejo zvezni častniki obeh strank, da določijo pogoje za zavarovanje nevtralnega področja - Sile združenega poveljstva OZN so v hudih bojih nekoliko napredovale

KOREJSKO BOJIŠČE, 8. — Zvezni častniki čet Združenih narodov in častniki severnokorejsko - kitajskih sil na Koreji se bodo sestali v sredo (po korejskem času), da razpravljajo o možnosti za nadaljevanje razgovorov za premirje na novem kraju v pokrajini Pan Mun Jom.

Načelnik poveljstva Združenih narodov, general Ridgway, je danes obvestil nasprotne poveljnike, da «kraj v neposredni bližini Pan Mun Joma ustreza osnovnim pogojem», ki so potrebni za obnovitev razgovorov o premirju. Dalje je general Ridgway rekel, da je že obvestil svoje zvezne častnike, naj se sestanejo s nasprotnimi častniki v sredo, 10. oktobra, na omenjene razgovore.

Poslanica generala Ridgwaya je odgovor na severni predlog od nedelje 7. t. m., naj se razgovori nadaljujejo v Pan Mun Jomu, majhni vasici, osem km jugovzhodno od Vaesonga. Ta predlog je prišel v odgovor na predlog generala Ridgwaya, naj bi izbrali nov kraj za razgovore, ki bo sprejemljiv tudi za poveljstvo Združenih narodov.

V svoji poslanici Severnokorejci sprejemajo določila «da bosta obe strani odgovorni za zaščito kraja, kjer bo konference», če bo ta kraj izbran na novo.

Glavna čer, ki jo bodo na pogajanjih v sredo morali premagati, je razmejitev nevtralne cone, ki je po Ridgwayevem predlogu precej manjša kot po severnokorejsko - kitajskem. V Tokiu pripominjajo, da se možnost pravih ali namišljenih kršitev nevtralnega področja avtomatično poveča, če se poveča to področje.

Poveljstvo VIII. armade je danes — prvič po več mesecih — izdalo dve poročili, kar tolmačijo kot dokaz, da se zavezniška ofenziva dobro razvija. Poročilo pravi, da so čete OZN po hudih bojih skozi zelo močan artilerijski zaporni ogenj napredovale za kilometer do kilometer in pol in zavzele nekaj važnejših postojank.

Preosnova vlade LR Slovenije

LJUBLJANA, 8. — Prezidij Ljudske skupščine LR Slovenije je izdal ukaze o razrešitvi nekaterih dosedanjih ministrov predsednikov posameznih svetov ter imenoval: dr. Marjana Brecelja podpredsednika vlade za predsednika sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti; Ivana Mačka, podpredsednika vlade za predsednika gospodarskega sveta: Franca Leskoška za ministra vlade in predsednika sveta za industrijo; Viktorja Avbelja za ministra in predsednika sveta za kmetijstvo in gozdarstvo; Janeza Vipotnika za ministra vlade in predsednika sveta za gradnje in komunalne zadeve; Alberta Jakopiča za ministra vlade in predsednika sveta za blagovni promet.

Za člane gospodarskega sveta je Prezidij imenoval: poleg predsednika Ivana Mačka še Franca Leskoška, Viktorja Avbelja, Janeza Vipotnika, Alberta Jakopiča, Zorana Poliča, Toneta Fajfarja, Janka Rudolfa in Janka Smoleja.

MONTREAL, 8. — Princeza Elizabeta in Edinburški princ sta z letalom prispela v Kanado.

Mossadegh v New Yorku

Takoj po prihodu so ga odpeljali v bolnico, kjer bo ostal večino svojega bivanja v New Yorku - Pred sejo Varnostnega sveta

NEW YORK, 8. — Perzijski ministrski predsednik Mossadegh je prispel danes ob 17.24 v New York po 33 urah vožnje iz Teherana. Ob prihodu je zahteval od Američanov, naj podpro Perzijo v sporu z Anglijo.

Mossadegh je bil zelo slab. S tihim glasom je v perzijskem jeziku prebral triminutni govor, nato pa se je odpeljal v bolnico, kjer bo preživel večino dni v New Yorku.

V bolnici so Mossadegha že obiskali vodja ameriške delegacije pri OZN Ernst Gross, angleški predstavnik Gladwyn Jebb in José Carlos Muniz, sedanji predsednik Varnostnega sveta.

Politični opazovalci pravijo, da se bo v četrtek in naslednje dni pred Varnostnim svetom dogodilo naslednje: 1. Mossadegh bo zahteval, naj se Varnostni svet ne vmešava v vprašanje nafte, ki je perzijsko notranje vprašanje. Predvidevajo, da bo govoril o petdesetletnem obstoju Anglo-Iranian in zahteval, da ostane nacionalizacija kot edina pravilna rešitev. Vendar omenjajo besede Mossadeghovega predstavnika na irskem letališču Shannonu, ko je dejal, da ne bo «predložil nobene rešitve». 2. Anglija bo najbrž predlagala nova pogajanja in s tem v zvezi pričakujejo, da bo v kratkem popravila prejšnjo resolucijo, ki jo je predložila predsedništvu sveta. Morda bo celo predlagala, da bi bila pogajanja pod okriljem OZN. Za to resolucijo se pa zdi, da je ne bodo objavili pred zasedanjem sveta. Pri pogajanjih bodo skušali Američani odločno posredovati; 3. Varnostni svet bi odobril resolucijo, po kateri naj Anglija in Perzija takoj pričneta z iskanjem «sprejemljive rešitve za obe stranki».

Tudi Ferruccio Parri pojde v Zagreb

BEOGRAD, 8. — Na konferenco miru pridejo iz Italije med drugimi tudi sledeče osebnosti, poleg Ignacija Siloneja: prof. Ferruccio Parri, senator in bivši predsednik vlade ter znani voditelj italijanskega odporniškega gibanja; Vittorio Gorresio, direktor rimskega uredništva dnevnika «La Stampa»; Tita Rosa, novinar in ravnatelj ilustriranega časopisa «Omnibus», in Anna Garofalo, novinarka in sodelavka političnega tednika «Il Mondo».

F. Parri je med drugim izjavil, da je skupna skrb, da se ohrani mir in s tem istočasno tudi svoboda ter neodvisnost narodov tisto, kar je spodbudilo ljudi, da se bodo sestali v Zagrebu. Dejal je, da na konferenci za mir ne bodo razpravljali o posebnih vprašanjih, ki se tičejo življenja posameznih držav, temveč o možnosti sporazuma na najširšem mednarodnem polju.

Attlee bo deset dni imel po pet govorov na dan

Intenzivna volilna kampanja v polnem teku - V Liverpoolu pozdravljajo Bevana kot «bodočega ministrskega predsednika»

LONDON, 8. — Predvolilna kampanja v Angliji je v polnem teku. Danes zjutraj je Attlee odpotoval na desetdnevno predvolilno turnejo, med katero bo govoril kar na 31 zborovanjih. Attlee potuje v svojem avtomobilu, ki ga kot običajno vozi njegova žena, ki je bila med vojno šoferka Rdečega križa v Londonu. Prevozila bosta 2.000 km.

Že samo dejstvo, da bo Attlee v teh desetih dneh govoril povprečno pet govorov na dan, kaže, kako je volilni boj intenziven. Svoj prvi govor je Attlee imel v mestu Ronford v Essexu. Predvsem je govoril o kolonijah in o draginji. Poudaril je, da danes izolacionizem ni več mogoč in da je zato potrebno delati v sodelovanju z drugimi deželami za ohranitev miru in za izboljšanje življenjske ravni.

«Priznavamo rastočo željo narodov, da si vladajo sami — je dejal Attlee — in branimo naš Commonwealth s tem, da ga spreminjamo v sodelujočo skupino svobodnih narodov. Mi ne smatramo kolonij za ozemlja, ki so tu samo zato da množijo blaginjo matične dežele in se moramo potruditi, da razpršimo protiimperialistična čustva, ki so v teh ozemljih še precej razširjena».

O draginji je Attlee dejal da se življenjski stroški nikjer niso ohranili na prejšnji ravni razen v nekaterih majhnih deželah z laburistično vlado, kjer je to bilo mogoče s pomočjo obsežnih vladnih nakupov in dolgoročnih sporazumov za preskrbovanja s surovinami.

Iz Ronforda se je Attlee odpeljal v Chelmsford, kjer je izjavil, da želi Anglija biti prijateljica vseh dežel, «tudi onih, ki so onstran železne zavese in ki nočejo biti naši prijatelji. Mi smo vedno pripravljeni na pogajanja. Ne poskušamo jim vsiljevati naš režim, prav tako pa nočemo, da bi nam oni vsiljevali svojega».

Aneurin Bevan je začel svojo volilno kampanjo v Liverpoolu, kjer je dejal, da če bodo zmagali konservativci, «ne bo več nikogar, ki bi zadrževal kakšnega nestrpnega državnika, ki bi hotel rešiti sporna vprašanja s starim sredstvom vojne. Tudi naši prijatelji Amerikanci se bodo morali naučiti to zgodovinsko resnico», je dejal Bevan.

Bevana je sprejelo 15.000 delavcev z navdušenjem vzklikanjem in klici: «Živel bodoči ministrski predsednik»!

Kantonalne volitve v Franciji

Ob nizki volilni udeležbi so stranke vladne koalicije dosegle znaten uspeh - Golisti so le malo napredovali, kominformisti in socialisti pa nazadovali - Pléven vabi socialiste v vlado

PARIZ, 8. — Včerajšnje kantonalne volitve v Franciji označuje zelo nizka volilna udeležba (62 odst., pri ponovnih glasovanjih celo pod 60 odst) in uspeh vladnih strank. Zaradi nizke volilne udeležbe v številnih kantonih noben kandidat ni dosegel predpisane absolutne večine — niti pri ponovnem glasovanju, tako da je skoraj 700 sedežev od skupnih 1.600 ostalo nezasedenih. Dodelili jih bodo prihodnjo nedeljo z enostavno večino.

Medtem ko še manjkajo rezultati iz 170 kantonov — v Alžiru in drugih prekomorskih ozemljih — je položaj po poročilu ministrstva za notranje zadeve sledeč:

KP Francije 36 sedežev (21 izgubljenih)

Socialisti 119 sedežev (40 izgubljenih)

Levi neodvisni 25 sedežev (1 izgubljen)

Radikali 223 sedežev (nespremenjeno)

Zmerni in konservativci 308 sedežev (34 pridobljenih)

Golisti 53 sedežev (10 pridobljenih).

Ministrski predsednik René Pleven je danes komentiral volilne rezultate in dejal, da «predstavljajo znak stabilnosti v francoskem političnem življenju in poraz ene izmed skupin vladnih strank». S tem je Pleven menil socialiste; mnogi razumejo njegove besede kot tiho povabilo socialistom, naj zapustijo sedanje nevtralno stališče v parlamentu in se vrnejo v vladno koalicijo.

Po številu glasov je na prvem mestu KP Francije z 23,8 odst. glasov, drugi so zmerni konservativci z 21,3 odst., tretji socialisti s 17 odst., četrti golisti in peti radikali, oboji s približno 13 odst.

Vendar število glasov ne more biti merilo za sedanje razmerje političnih sil v Franciji, ker niso vse stranke postavile kandidatov v vseh kantonih. Kominformisti so bili s 1.478 kandidati prisotni tako rekoč v vseh kantonih; socialisti so imeli kandidate v 980 kantonih, radikali v 606, MRP v 397, golisti v 659. Neodvisnih kandidatov je bilo 1.109, toda ker gre za zelo heterogeno skupino, je v številnih kantonih tekmovalo med seboj tudi po več neodvisnih kandidatov. Kominformisti so postavili kandidate tudi tam, kjer še zdaleč niso mogli upati na uspeh, le da bi nabrali čim večje število glasov, kar jim služi na eni strani v propagandistične namene, na drugi strani pa omogoča vodstvu približen pregled sedanjega stanja lastne volilne množice.

Uspeh golistov je manjši, kot so pričakovali; pri ponovnih volitvah v nedeljo najbrž tudi ne morejo upati na večjo afirmacijo ker je precej verjetno, da se bo del njihovih kandidatov predstavil kot neodvisni, ker jim to, po nauku včerajšnjega glasovanja, daje več možnosti na izvolitev.

Na splošno menijo, da se bo uspeh vladnih strank prihodnjo nedeljo še povečal, ker se bodo verjetno v precejšnjem delu kantonov sporazumele med seboj za enega kandidata, ki bo zbral glasove več strank.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, torek 9. oktobra Dionizij, Sortina
Sonce vzide ob 6.11, zatone ob 17.33. Dolžina dneva 11.22. Luna vzide ob 15.10, zatone ob 24.00.
Jutri, sreda 10. oktobra Kazimir, Stremil

Tabor OF v Krogljah

(Nadaljevanje s 1. strani)

v tej zvezi da nam je poznan primer, da je ena in ista žena prejela kar tri volilna potrdila, in sicer enega na svoje dekliško ime, drugega na možev priimek in tretjega za že zdavnaj umrlega moža!

Kljub temu se iredentisti zavedajo, da njihovega položaja ne more rešiti nekaj nad deset tisoč komaj v Trst dospelih esulov, ki so bili ravno tako v zadnjih mesecih vpisani v volilni imenik.

Bojijo se volitev, da bi bila razkrinkana njihova prevara tudi v zunanjem svetu, kakor je že razkrinkana pri Tržačanih. Odgoditev volitev mora krepiti vrste onih, ki so za to, da ne pride niti košček tega ozemlja več pod Italijo, da ne pade v italijansko sužnost niti en Slovenec več! Zavedati se moramo, da je odvisna usoda tega ozemlja od tržaškega prebivalstva samega. Iredentistov ne bo rešil že pokopan tristranski predlog, kakor ne bo nikogar zavedlo v zmoto sklicevanje na takozvane zakonite interese italijanskega prebivalstva, o katerih govori De Gasperi in ki jih nihče ne ogroža. Toda ti interesi so predvsem interesi italijanskih imperialistov in šovinistov, ki iščejo v Trstu le bazo za svoje nadaljne ekspanzionistične načrte v Srednji Evropi in na Balkanu. Ti zakoniti interesi so k večjemu interesi Benetk in Genove, naravnih in tradicionalnih konkurentov Trsta in nikakor ne tržaškega prebivalstva, ki hoče v miru trgovati s svojim zaledjem, ki noče, da bi padla njegova življenjska raven, ki ne želi, da bi se povečalo že itak visoko število brezposelnih in da bi se tržaška mladina ponovno oblekla v vojaško suknjo.

Tržaško prebivalstvo, ki je tu ukoreninjeno, je že izreklo svojo sodbo in jo bo potrdilo, če bo treba sodbo, namreč, da je dovolj 25 let izkušenj pod Italijo!

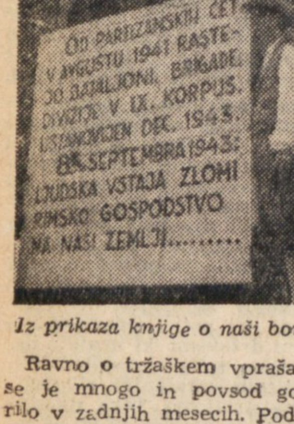

Iz prikaza knjige o naši borbi

Ravno o tržaškem vprašanju se je mnogo in povsod govorilo v zadnjih mesecih. Podoba je, da sile, ki so podpisale tristranski predlog, pritiskajo, da bi se Jugoslavija in Italija sporazumele o tem vprašanju, ker so uvidele, da v politični situaciji nastali po letu 1948, ni mogoče več uresničiti njihovega prvotnega načrta. Mislim, da je to velik korak naprej k pravilnemu reševanju tržaškega vprašanja in sicer po zaslugi doslednega in odločnega stališča Jugoslavije, ki edina brani koristi tržaškega prebivalstva. Tri velesile podpisnice marčne izjave so prišle do prepričanja, da ni mogoče enostransko reševati tržaškega vprašanja in še zlasti, da ga ni mogoče rešiti mimo Jugoslavije in proti njej.

To dejstvo nas pomirja, ker upravičeno pričakujemo, da bo Jugoslavija branila kot do sedaj naše koristi in da ne bo dopustila, da bi tudi najmanjši del jugoslovanskega narodnostnega ozemlja ponovno padel pod Italijo. A meja tega narodnostnega ozemlja ne poteka, kakor jo prikazuje Vidali na svojih lepakih.

Mi vemo, kakor vedo oni, kod poteka etnična meja, ki so jo sprejeli na mirovni konferenci tudi sovjetski delegati. Ravno tako nam je znano, katero mejo so zagovarjali sami kominformisti pred resolucijo Kominforma. In še posebej vemo, da ta poteka tam, kjer je stična črta obeh narodov strnjeno naseljenih. Ta meja poteka ob Soči in nikakor ne v predmestjih Trsta. To etnično mejo so zagovarjali tudi predstavniki jugoslovanskih narodov pred vsemi mednarodnimi forumi ker je pravilna in znanstveno utemeljena. Jezikovni otoki na tujem narodnostnem ozemlju, ki so nastali v preteklosti iz najrazličnejših razlogov in se pozneje razvijali z asimilacijo in nasilnim raznarodovanjem avtohtonega prebivalstva ne morejo spremeniti dejstva, da morajo taki otoki deliti usodo svojega naravnega zaledja.

Trdijo, da se sosedni državi morata sporazumeti, da se na ta način odpravi žarišče sporov med obema narodima. V redu toda mi ne delimo tega optimizma v tem konkretnem primeru. Poznamo iz zgodovine preteklost italijanskega iredentizma in duševnost italijanskih nacionalistov. Prepričani smo zato, da bi rešitev tržaškega vprašanja v korist Italije, le krepila italijanski iredentistični pohlep po jugoslovanskem ozemlju. Na ta način «rešeno» vprašanje Trsta, bi sprožilo vprašanje Pulja, Reke, sploh Istre, Zadra, Dalmacije, torej vsega ozemlja, kateremu se italijanski imperialisti niso nikoli odpovedali. Zopet bi se pojavila krilatica, da je Jadransko morje italijansko jezero. Žarišče spora ne bi bilo odpravljeno, ampak bi se le preneslo po prvih uspehih na nova ozemlja italijanskih imperialističnih rivendikacij.

S tem nočemo trditi, da smo proti vsakemu sporazumu med Jugoslavijo in Italijo, nasprotno želimo, da se ustvarijo med obema državama dobri in prijateljski odnosi, ker je to v korist miru na tem predelu in bi le pospeševalo pomirjevanje med obema tu živečima narodima ter tako ustvarilo pogoje ekonomskega napredka in blagostanja.

Zahtevamo pa, da se upošteva in spoštuje volja večine tržaškega prebivalstva obeh narodnosti ki je proti temu, da bi prišel zopet kateri koli del tega ozemlja pod Italijo. Le v tem okviru naj iščeta obe sosedni državi sporazum in boljšo rešitev tržaškega vprašanja.

Pri tem ne smemo prezreti, da je rešitev tega vprašanja kakor vseh drugih nerešenih vprašanj ki se tičejo slovenskega življa na tržaškem ozemlju prvenstveno odvisna od naših prizadevanj, in od naše borbe, ker preko volje tržaškega prebivalstva ni rešitve vprašanja, na katerem je življensko zainteresirano.

Po govoru tov. dr. Dekleve ki so ga večkrat poslušalci prekinjali s ploskanjem, je bil kulturni del programa. Prikazana je bila knjiga zgodovine naše borbe, pri kateri so sodelovali člani SNG iz Trsta in združeni pevski zbori. Kot že na taboru v Nabrežini je posrečena zamisel knjige naše borbe vzbudila tudi v Krogljah mnogo zanimanja. Občudovali smo slike pomembnejših razdobij naše zgodovine, ki jih beseda in pesem tako pomembno izpopolnjuje in ki v nas znova oživlja vse težke dneve našega naroda, obenem pa vzbuja voljo, da bomo še naprej vztrajali na tradicionalni borbeni poti, dokler ne uresničimo vsega, kar našemu narodu in ljudstvu pripada.

Nastopila je tudi domača folklorna skupina z okoličanskim plesom ter močna godba iz Plavij, na kar je bil program tabora zaključen. Zaradi mraza so ljudje ostali na bregu pri Krogljah le do mraka, mladi so se tudi zavrteli, nato je bila lepa slovesnost zaključena.

Zadnji tabor Osvobodilne fronte v letošnjem letu je odlično uspel. Kominformistični izzivači, ki so tako klavrno pogoreli v Nabrežini, si v Krogljah niso upali poleg. Zbrali so se v gostilni nad bregom, kjer je bil tabor in čakali ugodne prilike, da bi prišli motit prireditev. Nekaj mlečnozobcev je tudi prišlo na breg, ko so pa videli, da se udeleženci ne bodo pustili motiti na proslavi, so jo prihuljeno popihali, še preden so sploh prišli na prostor v bližino številnih ljudi, ki so se tabora udeležili. Zato pa so v gostilni pokazali svoje junaštvo. Marija Petarosa iz Boljunca ni bilo sram, da se je prerinil do 70-letnega moža in mu surovo strgal znak Osvobodilne fronte. Prav tako so pokazali svojo kulturo tisti, ki so obstopili našega tovariša Josipa Grižančiča, ki je partizanski invalid in ga začeli izzivati in mu groziti, na kar je tov. Grižančič v samoobrambi enega izmed pretepačev udaril s palico, brez katere ne more hoditi. Seveda je intervenirala takoj policija, ki je tov. in onega pretepača odpeljala. Ko so Grižančiča na policiji zaslišali, so ga takoj izpustili (niso ga zadržali, kot piše nek tržaški list), ker so pač ugotovili, da se je resnično samo branil pred nasilneži, ki nimajo niti malo človeškega čuta in se v svojem besu lotijo celo invalida.

Invalid Tov. Grižančič

Tako je vsa prireditev potekla v najlepšem redu in gospod Vidali bo zopet razočaran, ker njegovi pretepači ne morejo ničesar več napraviti. Ljudstvo se v svojih proslavah in prireditvah ne da več ustrahovati še najmanj pa s takimi fašističnimi metodami, kakršnih se poslužujejo kominformistične škvadre. Še dolgo po prireditvi je iz Krogelj odmevala partizanska pesem, vmes so se slišali vzkliki Jugoslaviji in njenemu voditelju, dokler se niso še zadnji vrnili na svoje domove, zadovoljni, da je tabor Osvobodilne fronte tako lepo uspel.

ŠE K POROČILU O DELOVANJU OBČINSKE UPRAVE

Premalo skrbi za predmestne ulice

V poročilu, ki ga je izdala občinska uprava v zvezi s svojim dveletnim delovanjem in na katerega smo odgovorili v našem časopisu že v dveh člankih, so tudi razni manjši odstavki, katerih namen je prikazati uspehe na področju del za olepšavo mesta, uspehe delovanja občinskega podjetja ACEGAT, uspehe na kulturnem področju itd..

V odstavku, ki govori o delih za olepšavo mesta, našteva poročilo vse, kar je občinska uprava storila, da bi dala našemu mestu lepše lice. Tako je med drugim postavila na Trgu Venezia «Neptunov vodnjak», zgradila nov park na Elizejskih poljih (Campi Elisi), preuredila, oziroma še vedno preureja vodnjak na Garibaldijevem trgu, poskrbela za nove parke na Pončani, pri Sv. Ivanu, na Trgu Libertà, razširila nasade in sprehajališče v Barkovljah ter preuredila park vile Revoltella. Razen tega je občinska uprava poskrbela za ponovno razsvetljavo vodnjaka na Trgu Unità, za razsvetljavo občinske palače na Trgu Unità ter olepšala sprehajališče ob morju pred trgom Unità. Prav tako so bila dokončana dela za olepšavo gledališča Verdi ter vile Revoltella. V zadnjih dneh so pa pričeli s popravljalnimi deli tudi na borzni palači na istoimenskem trgu.

Vsa ta dela smo našteli, da bi bili tudi naši čitatelji obveščeni, kaj se je v zadnjih dveh letih naredilo za olepšavo mesta Trsta. Vse prav in v redu. Tudi mi se strinjamo s tem, da so vsa omenjena dela prav gotovo pripomogla k olepšavi mesta. Ne vemo pa, kako naj se sklada ta velika «skrb» občinske uprave za olepšavo mesta z zanikrnostjo, ki jo ista uprava pokazala pri reševanju prav tako važnega problema za videz mesta in sicer problema izboljšanja cest in ulic v predmestjih Trsta.

Še sedaj niso dokončana dela na raznih glavnih ulicah, s pomočjo katerih se bo vodna in plinska napeljava v mnogočem izboljšala. Ker so bile vse omenjene ulice popolnoma razrite je samo ob sebi umevno, da bodo slej ko prej tudi v redu popravljene. Torej za glavne ulice je vprašanje le še časa, medtem ko je za periferne ulice položaj vse drugačen.

Sv. Jakob menda ni tako oddaljen del mesta, da bi lahko sumili, da ga lahko pri izdelovanju načrtov za izboljšanje cest pozabijo. No, občinski upravi se je pa zgodilo, da je na ta del mesta, kar se cest in ulic tiče, popolnoma pozabila. Kako bi si sicer mogli razlagati, da so lahko v času tako velikih javnih del ter celo v času akcije za olepšavo mesta ostale «nedotaknjene» ulice, kot na primer Androna Cristoforo Colombo, Ul. Ponziana, Ul. Belli in še druge. Že ob lepem vremenu je videz teh ulic obupen, predstavljajmo si kakšne so šele tedaj, kadar pada dež, ali pa piha velika burja.

Drugi odstavek v tem poročilu govori o delih, ki jih je izvršilo vodstvo ACEGAT v zadnjih dveh letih. Podrobno so našteta vsa popravljanja in gradbena dela, posebej so poudarjeni podatki o nakupu novih avtobusov, trolejbusov itd.. Tudi k temu nimamo ničesar pristaviti. Vendar bi hoteli vodstvo podjetja ACEGAT, kot tudi občinsko upravo samo opozoriti na neštete proteste, ki z dneva v dan padajo na račun prav tega občinskega podjetja. Glavne pritožbe so bile navadno vedno v zvezi s tramvajem. Ni nam znano, da bi se bilo vodstvo v tem pogledu zelo oziralo na želje potnikov; zato je razumljivo, da niso rešena vprašanja podaljšanja nekaterih tramvajskih prog, vprašanje skrajšanja presledkov med vožnjo tramvajev na isti progi itd., prav tako seveda ni še rešeno (in tudi ne vemo kdaj bo) vprašanje zgraditve tramvajskih čakalnic. Torej še precej stvari, ki bi jih bilo treba napraviti, preden bi se govorilo o zelo uspešnem de-

Novo izzivanje neofašistov

V nedeljo dopoldne je glavni tajnik fašistične MSI Augusto De Marsanich imel zborovanje v gledališču Rossetti. V svojem govoru je med drugim kritiziral De Gasperija, ki po njegovem mnenju ni dovolj odločen v tržaškem vprašanju ter je dejal, da bi MSI že davno rešila tržaško vprašanje, če bi bila na vladi, to je Trst bi vojaško zasedli.

Po zborovanju so neofašistični pristaši po Akvedottu peli «Giovinezzo» ter vzklikali bivšemu duceju, kar je za te razgrete glave razumljivo. Čudno pa je, da tukajšnje oblasti dopuščajo taka zborovanja odkrito fašističnega značaja, ko pa je tudi v mirovni pogodbi z Italijo jasno povedano, da je vsako obnavljanje fašističnih organizacij prepovedano. Pri tem moramo tudi ugotoviti, da je uprava gledališča Rossetti, Fenice in drugih dvoran že dala večkrat te dvorane na razpolago prav neofašistom; medtem ko so te dvorane nedostopne za vse naše kulturne prireditve, kaj šele politične! Prav zato postajajo fašisti vedno bolj predrzni, saj jim je lahko za zgled ravno De Marsanich, ki je bil za časa fašizma in zlasti za časa republikanske vlade eden izmed glavnih fašističnih hierarhov, pa sedaj lahko zopet širi po Italiji in v Trstu fašistični strup namesto da bi prestajal zasluženo kazen.

Nedeljska burka na vrtu P. D. „S. Škamperle"

Ne bilo bi vredno zgubljati besed o klavrni slavnosti, ki so jo imeli vidalijevci 7. t. m., da si ne bi bili oni izmislili igrati nič manj kot zaščitnike in pobudnike slovenske prosvete. Gotovo je njih svojevrstna burka pri Sv. Ivanu zbudila tudi med njihovimi bolj razsodnimi pristaši neodobravanje in tudi nekaj prikritega sramovanja.

Pomanjkanje udeležencev so skušali organizatorji nadomestiti z neštetimi donečimi frazami. Slovenski govornik Gombacci (pišemo slovenski, ker je pač ob tej priliki bil prisiljen govoriti slovensko) nekdanji in sedanji «milite fedele» se je posebno čutil v svojem elementu ob vihranju italijanske zastave, ki ni imela rdeče zvezde. Pa čemu naj bi bila zvezda na italijanski zastavi? Saj itak on in njegovi gospodarji komaj čakajo priključitve k madrepatriji, ki je dobro znana po svoji veliki ljubezni do Slovencev in slovenske prosvete.

Navedeno zastavo so posebno mnogi Svetoivančani z začudenjem gledali v vrstah onih, ki se pogosto trkajo na prsa, češ da so Slovenci ali še več, da so komunisti.

Da pa bo vsa parada o razvitju zastave «Prosvetne zveze» bolj učinkovita, so to pot ti svojevrstni prosvetaši mobilizirali dve godbi ter prignali celo pevski zbor, ki ga pri Sv. Ivanu imenujejo «Fovčarji». Da se bo slišalo trobiti prav iz vseh rogov, je nastopil tudi Vidali. V glavnem pa je do skrajnosti dolgočasil vse navzoče s svojim dolgoveznim govorom znani Košuta, ki ima velike zasluge pri sabotiranju Slovenskega narodnega gledališča v Trstu.

Puhlih fraz je bilo kar v izobilju in Slovenci bi bili res «srečni», ako bi se prosvetno delo preživljalo samo s frazami in povorkami, kakor je bila v nedeljo ona pri Sv. Ivanu.

Vidali, «milite fedele» in drugi pa bi verjetno težko odgovorili, ko bi jih kdo vprašal, kaj in koliko so oni prispevali od leta 1930 in prej pa do leta 1945 za slovensko kulturo in prosveto ter kje so bili v tistih letih, ko so se zavedni Slovenci v Trstu borili za ohranitev svoje kulture ter v ilegali skrbeli za slovensko prosveto v Julijski krajini.

Seveda bi vsi ti junaki, ki so se prebudili po maju 1945, zopet odgovorili s krilatimi frazami, kot so jih iz rokava stresali pri Sv. Ivanu. Toda dejstva (in ta so edina, ki res držijo) govore vse drugače. S tem se je pač treba sprijazniti, ker resnice le ni mogoče večno prikrivati. Saj smo bili nedolgo od tega priče, ko so italijanski kominformisti zmerjali slovenske s titofašisti, ker so se pogovarjali v slovenskem jeziku.

Ta svojevrstna prosveta ima res lepo družbo, ki se je zbrala pod novo zastavo!

Tragičen konec motociklista

Razmeroma lepo vreme je v nedeljo popoldne privabilo na izlet z motorjem 38-letnega Federica de Waldesteina iz Ul. Rigutti 7, ki je povabil s seboj tudi prijateljico 34-letno Mario Germanovo, stanujočo prav tam. Ko sta prišla v bližino Obreha je Waldestein zašel z motorjem preveč na desno in je kratkomalo izrul več obcestnih kamnov. Njegova prijateljica je zletela na tla in obležala, medtem ko je on še nadaljeval svojo zadnjo vožnjo ob cestnem robu, nakar je tudi on zletel s ceste in v krvi obležal. Ko je prišel rešilni avto je bil mož že mrtev zaradi prebite lobanje, medtem ko so Germanovo sprejeli v bolnico, kjer se bo morala zlom stegnenice in manjše rane na nosu, zatilniku in kolenu zdraviti kakih 70 dni.

Tatvina na debelo v ladjedelnici Sv. Marko

Sele včeraj so se v ladjedelnici Sv. Marka zavedli tatvine, ki je povzročila podjetju kakih 8 milijonov škode. Neznanci so namreč v raznih časovnih presledkih odnašali iz skladišča laneno olje, bencin in plinsko olje. Prvi, ki je stvar opazil, je bil neki delavec, ki je hotel vzeti nekaj lanenega olja. Ker ga ni bilo dovolj v enem sodu, je pogledal v druge, vendar vsi so bili napolnjeni z — vodo. Tatovi so namreč sode izpraznili, jih napolnili z vodo, na vrhu pa so pustili tenko plast olja. Kaže, da manjka kar 12.000 kg lanenega olja ter 7.000 litrov bencina in plinskega olja.

IZ ISTRE

Invalidi bodo tekmovali na čast III. kongresa invalidov Jugoslavije

Med invalidi koprskega okraja in invalidi bujskega okraja je na čast III. kongresa invalidov Jugoslavije, ki bo v dneh 27. in 28 oktobra v Beogradu, napovedano tekmovanje. Tekmovali bodo, kateri okrajni odbor bo imel več študijskih in množičnih sestankov, kateri odbor bo več prispeval pri prostovoljnem delu, to seveda zajeto iz vseh krajevnih odborov, kje bo več članov invalidske organizacije v športno — strelskih skupinah in kje bodo prej razdelili članske izkaznice. V tekmovanju bodo posvetili posebno pozornost proučevanju statuta invalidske organizacije in raznim člankom iz «Invalidskega vestnika».

Ob tej priložnosti moramo povedati, da ima invalidska organizacija na Koprskem 14 krajevnih odborov, dva pododbora in 5 poverjeništev. Invalidov iz narodnoosvobodilne borbe je 126, vdov pa 186. Invalidov iz svetovne vojne 1914-18 in italijanske vojne je 200, vdov pa 210. Vsi člani invalidske organizacije so zaščiteni po zakonu Zveze invalidov ter imajo brezplačen zdravniški pregled, oskrbo v bolnicah in zdraviliščih in letno tritedensko klimatsko zdravljenje v letoviščih in drugih krajih. Brezplačno dobivajo tudi ortopedske predmete.

Letos je bilo na klimatskem zdravljenju 60 članov invalidske organizacije s Koprskega.

Za zdravje otrok

Člani sanitarne inšpekcije v Kopru so v septembru cepili po vaseh koprskega okraja nad 300 otrok proti davici. Povsod so priredili tudi zdravstvena predavanja.

IZPRED SODIŠČA

Če bo „Delo" preklicalo klevete bo učitelj Kavšek odstopil od tožbe

Včeraj se je nadaljevala pred sodnikom Zuminom razprava proti odg. uredniku Dela Rudolfu Blažiču, ki je v aprilu letos objavil v svojem časopisu klevetniški članek proti učitelju Dušanu Kavšku pod naslovom «Nočejo takega učitelja». Včeraj sta se advokata Baša, ki zastopa koristi učitelja Kavška, in Uglessich, ki brani Blažiča, domenila, da Kavšek odstopi od tožbe če bo «Delo» v svoji sobotni številki objavilo preklic. Vsi so se strinjali s pripravljenim preklicom, nakar je sodnik odgodil razpravo na 19. oktobra.

Za orožje oproščen, za cigarete v zapor

Pred sodiščem za določevanje narokov so včeraj obravnavali primer 33-letnega Karla Miliča doma z Repentabra št. 1. Pri Miliču so namreč našli 5. t.m. 18 kg in 800 gramov ameriških cigaret in brzostrelko «Beretta» cal. 9 s 125 naboji. Zaslišani podčastnik finančne straže, ki je vodil preiskavo, je izjavil, da je brzostrelko našel v neki zapuščeni baraki, ki je nekoč služila za kamnoseško delavnico. Milič je bil ob najdbi orožja presenečen in je takoj izjavil, da ni vedel zanj. Podčastnik je izrazil sum, da je orožje last zavezniškemu sodišču že znanega begunca Ivana Radmana, ki je že večkrat oborožen prekoračil mejo. Možno je, ker je Radman večkrat spal skupno z nekaterimi begunci v baraki, da je orožje on skril. Policija je hotela prijeti tudi begunca, vendar so jim v taborišču odgovorili, da manjka že kak mesec in nimajo nobenih vesti o njem.

Maj. Bayliss je izjavil, da na podlagi preiskave, ki ni prinesla nič točnega, ni mogoče obsoditi Miliča ter ga je poslal zopet v zapor na razpolago finančni policiji zaradi preiskave o cigaretah. Če pa bi policija našla dokaze, da je orožje njegovo, ga morajo zopet pripeljati pred sodišče.

Vlak proti policijškemu avtomobilu

Včeraj zjutraj se je nekemu policijskemu šoferju zgodila nezgoda, ki ga je verjetno hudo prestrašila. Mož je namreč z avtom prečkal tračnice, ko je naenkrat pridrvel brzovlak Rim-Trst, ki je k sreči samo malo oplazil avto na zadnji strani.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

TUDI GOSPODARSKA KONFERENCA je služila kominformistom za politične špekulacije

Že skoraj teden dni posveča tržaška stran «l'Unità» dobršen del svojega prostora gospodarski konferenci. Konferenca je končno le prišla in so jo priredili v nedeljo v kino «Massimo» pred skoraj praznimi stoli.

Takoj v začetku je predsednik, mimogrede, sicer tako kot povedo kominformisti vse ono najvažneje in bistveno, omenil dejanske vzroke ki so privedli do te konference. Pred njo so namreč italijanski sindikati že imeli vrsto sličnih konferenc in jih zaradi «kolonialnega položaja Trsta ter nedemokratičnega režima, ki vlada v njem» niso mogli prej prirediti tudi pri nas. Z drugimi besedami bi to pomenilo, da je konferenca nadaljevanje slične akcije, ki so jo sprožili že v Italiji.

Pa to še ni vse. Čudno bi bilo, če ne bi bila v tako širokopotezni akciji zainteresirana sama centrala - Moskva. Čudeži se ne gode in Moskva je tudi pokazala svoje veliko zanimanje. Cela vrsta gospodarstvenikov po svetu je že dobila vabila za udeležbo na svetovno gospodarsko konferenco, ki bo menda decembra meseca v Moskvi.

To drugo dejstvo je dalo konferenci in vsem predlogom že v naprej določeni namen.

Pod simbolom dveh gospostev napravijo naši kominformisti vse svoje akcije. Oni jih začno in izvajajo pod peto vrhovnega gospodarja Moskve ter pod vplivom in po ukazih italijanskega kominformizma.

Pa začnimo lepo začetka in posvetimo dolžno pažnjo glavnemu govorniku dr. Umbertu Sajovitzu.

Doktor Sajovitz je kot «pameten» človek začel prvo z resnico. Zelo lepo je povedal in raztolmačil, da vsa dejavnost našega mesta izvira iz njegovega položaja, to je naravnega pristanišča vsega njegovega zaledja in da je zato ravno promet odločeval o razvoju našega mesta. Torej prvo promet, zanj so rabili ladje, zato so jih tudi gradili. Šele na osnovi teh temeljnih dejavnosti se pričenja vse ostalo življenje mesta. To smo mi vedno trdili in ni bi bilo potreba zvenečih konferenc za tako enostavne in očitne trditve. Potem je povedal nekaj podatkov iz zgodovine našega mesta in prešel prav na hitro do italijanskega obdobja Trsta. Tu je pa dejal, da so končno gospodarski razlogi le prevladali nad političnimi in da je pristanišče konec koncev le izvrševalo svojo osnovno funkcijo. Sicer pa za to dobo ni tratil premnogo besed.

Mnenja smo, da dr. Sajovitz lahko s svojimi besedami dela kar hoče, vendar ni pošteno prehajati po za Trst tako značilnem obdobju s preprosto ugotovitvijo, da so končno gospodarski razlogi premagali politične. Žal je resnica čisto drugačna.

Kaj bi pomenila Sajovitzeva izjava. Praktično, pod Italijo je Trst izvrševal svojo osnovno nalogo — promet. To bi pomenilo, da ni tako strašno hudo, če se vrne znova pod Italijo. Pa smo že zopet, po čisto kratki zgodovinski stranpoti, na naši uvodni ugotovitvi: vse pod znakom italijanskega šovinizma.

Ne vemo, če pozna dr. Sajovitz zelo kratko in zanimivo knjigo «L'economia della Venezia Giulia», če je ne, naj si jo ogleda in primerja številke prometa italijanskega in avstrijskega obdobja. Šele 1938. leta se je promet nekoliko približal 1913 letu. Pa ne posnemajmo naših nasprotnikov in bodimo točni: 1913. leta je znesel celoten promet 6,1 milijonov ton, 1938. leta pa je znesel 5,4 milijone ton. Mnogo drugih sličnih publikacij, priča vse brez izjeme, pa naj so jih izdali čistokrvni šovinisti ali Slovenci z železno logiko številk, stvarnih dejstev, da so žal «politični razlogi» le prevladali nad «gospodarskimi» in je Trst prav zaradi teh «političnih razlogov» propadal. Ti «politični razlogi» se pa po domače imenujejo italijansko gospostvo nad Trstom.

Kominformistični pogled na sedanji tržaški položaj pa je v nekaj besedah sledeč: V Trstu imajo vso oblast Američani. Njihovi interesi se križajo z interesi našega mesta. Zato tudi zavirajo vsak promet z deželami «ljudske demokracije». Pomoč ERP ogromno škodi gospodarstvu, ker zavira delo v pristanišču in vseh tržaških tvornicah.

Prav vsem je znano in tudi kominformistom, da je ZVU sklenila 1948. leta z italijansko vlado poseben gospodarski sporazum. Zaradi njega ima Italija vso dejansko politično in gospodarsko oblast v Trstu. Uvozna in izvozna dovoljenja izdaja praktično italijanska vlada po svoji delegaciji, ki je v Trstu. Delitev fondov ERP, oziroma fonda lir gre konec koncev tudi tja, kamor reče Italija. To so priznali celo visoki zavezniški gospodarski predstavniki. Mnogo lahko očitamo ZVU, predvsem pa ji lahko očitamo, da je prepustila Trst v roke njegovega najhujšega sovražnika.

Dr. Sajovitz seveda o vsem tem ne ve nič in sploh ne imenuje Italije. O famoznem češkem madžarskem in ostalem prometu preko Trsta smo že pisali pred nekaj dnevi. Poudarimo še enkrat, da je ta promet padel predvsem zaradi sovjetske politike do teh držav. Vse te dežele so namreč preusmerile svojo proizvodnjo pod sovjetskim diktatom v one panoge ki jih rabi SZ in izvažajo skoraj izključno v SZ. To sicer ni gospodarsko opravičljivo je pa popolnoma na stališču «krepitve prve dežele socializma» in «krepitve obrambne moči SZ». Teh dejstev ne more zanikati nihče.

Po vsem tem se lahko vprašamo: «Ali se res brigajo kominformisti za interese prebivalstva?» Mislimo, da je sklep več kot jasen. Dirigirana akcija za tuje interese.

Na koncu pa bi še poprosili političnega tajnika PSI Teinerja, da končno le odkrije kopreno in nam pove, kaj se skriva za napadi «Messaggero Veneto» nanj. Mislimo, da bo to lahko napravil, saj pravi sam, da se ne skriva tako kot «Messaggero Veneto» za lažnim patriotizmom. Čemu še čaka? S tem bi samo koristil resnici, ta pa ne more škodovati poštenim ljudem.

Atentat na sedež ZVU delo članov FAR?

Tajnik tržaškega MSI Colognatti se je na tiskovni konferenci v nedeljo zelo razburil zaradi aretacije dveh njihovih članov, in sicer Luciana Lucchettija in Francesca Petronia. Oba sta namreč skupno z nekim drugim aretirana v zvezi z bombnim atentatom na ZVU.

Zdi se, da aretacija ni bila slučajna, kajti oba mladeniča sta bila aretirana že v Italiji skupno z nevarnim članom MSI in FAR (Fasci di azione rivoluzionaria) Gianfranceschijem. Slednji je namreč obdolžen atentata na jugoslovansko poslaništvo in tvori z drugima dvema — Dragonijem in Grazianijem — pravo kriminalno triperesno deteljico. Istočasno ko je Gianfranceschi vrgel bombo na vrt jugoslovanskega poslaništva v Rimu, je Dragoni storil isto na ameriškem konzulatu, medtem ko je Graziani položil bombo na okno italijanskega zunanjega ministrstva. Zadnja dva sta sodelovala tudi pri bombnem atentatu na neko italijansko ladjo, ki bi morala biti isti dan izročena Sovjetski zvezi na račun reparacij. Vsi trije pa so skupno s skupino kakih 33 fašistov obtoženi še atentatov na sedež «Italijanske republikanske stranke» (PRI) in «Enotne socialistične stranke» (PSU), kjer so našli tudi letake z nekaterimi točkami statuta FAR. Italijanska obtožnica trdi, da vsi pripadajo FAR, ki naj bi bila nekaka tajna podružnica MSI, čeprav ta trdi, da nimajo nikake zveze z njim. Na vsak način bo to vprašanje razčistilo italijansko sodišče. Ako bodo slednjim dokazali fašistično ideologijo, bodo morali po čl. 17 mirovne pogodbe razpustiti stranko. Kaj pa Lucchetti in Petronio? Sta tudi ona člana FAR? Po prijateljih in sodelavcih, ki sta jih imela v Italiji sodeč, bi morebiti tudi onadva spadala v to skupino. To pa mora razčistiti tukajšnja policija in preiskovalni organi ter enkrat za vselej energično ukrepati, da se v Trstu ne bo ponavljalo isto kot v Italiji.

SINDIKALNE VESTI

V nedeljo 14. t. m. bo sestanek glavnega odbora Zveze Enotnih razrednih sindikatov STO.

Člani glavnega odbora bodo dobili vabila, na katerih bo naveden spored in ura sestanka.

Z GORIŠKEGA

Gradovi v oblakih

Iredentistična kampanja okoli Trsta in Istre se še vedno ni pomirila. Očitno italijanski oblastniki v Rimu nimajo nobenega interesa, da bi jo spravili z dnevnega reda, kajti mnogo zahtevati, razburjati javno mnenje okoli vprašanja, ki naj bi bilo postavljeno na dnevni red, to je taktika italijanske diplomacije, katero uporablja že nekaj desetletij.

V to taktiko spada tudi nedeljsko zborovanje MSI v Gorici pod geslom priključitve Trsta in Istre k Italiji.

Med drugimi govorniki je spregovorila tudi znana tržaška fašistka Ida De Vecchi, ki je bila na listi MSI izvoljena v tržaški občinski svet. Ker pa je bila le preveč kompromitirana, je morala zapustiti občinski svet.

Ta ženska je v Gorici govorila o tem, kako sta Trst in Istra italijanska in da morata pripadati samo Italiji. V nasprotnem primeru lahko vprašanje zavzame ostrejše oblike in neprijetnosti. Z drugimi besedami: če nam ne daste Trsta bo gorje!

MSI, ki sicer vedno nasprotujejo (vedno samo platonično!) vladi in njenim ukrepom, so to pot zaigrali prav isto šovinistično karto kot demokristjani in kominformisti.

Ko po vseh krajih Italije besni šovinistična kampanja okoli vprašanja Trsta in Istre k Italiji, ki naj bi predstavljali podlago za nadaljnje prodiranje na Balkan, se marsikdo spomni na leta po prvi svetovni vojni, ko je D'Annunzio ugrabil Reko komaj rojeni in zato šibki Jugoslaviji. Po tem zahrbtnem napadu so skušali italijanski vladni predstavniki najti «ugodno rešitev zanjo» — kot je zapisal Nitti v svoji knjigi — na konferencah v Parizu in Londonu. Tedaj je «Giornale d'Italia» krivično položil v usta nekega zahodnega diplomata besede: «Parler de Fiume c'est parler de la lune». *Omenjeni diplomat teh besed ni izrekel, ampak je mislil ravno nasprotno.*

Ko danes šovinistično časopisje in italijanski voditelji vseh vrst in barv razpihujejo svoje aspiracije na Trst in Istro jim povemo, da Jugoslavija iz leta 1945 ni tista, ki sta jo vodila Pašić in Trumbić. Povemo pa jim tudi, da če po prvi svetovni vojni besede Giornale d'Italia niso bile resnične, da so danes našle svojo polno vsebino, kajti govoriti o priključitvi Dalmacije, Reke, Istre in Trsta k Italiji pomeni res «parler de la lune».

Globe v septembru

V preteklem septembru so mestne straže naložile v goriški občini skupno 357 glob, in sicer: 151 kršiteljem pravilnika cestne policije, 116 kršiteljem pravilnika o mestnem prometu, 42 kršiteljem pravilnika mestne policije, 15 kršiteljem pravilnika kmečke policije, 16 kršiteljem tržnega pravilnika. Nadalje so z globo kaznovali enega kmeta, ki ni plačal davka za svoj voz ter 3 trgovce, ki niso pravočasno zapirali svojih trgovin.

V preteklem mesecu je občinski psoderec polovil 39 psov, ki so se potepali brez varstva in nagobčnika po mestnih ulicah.

Nezgode

Včeraj popoldne je 39-letni Franc Vuga iz Ul. Lunga 6 s svojim kolesom trčil v nekega kolesarja. Pri nesreči se je Vuga ranil po obrazu in rokah ter si zlomil desno zapestje.

Na pomoč mu je prihitel rešilni voz Zelenega križa, ki ga je odpeljal v mestno bolnico. Ozdravel bo v dvajsetih dneh.

* * *

V hiralnici občinskega podpornega društva v Ul. Baiamonti se je včeraj ponesrečil 61-letni Alojz Seculin. Seculin, ki je padel po stopnicah si je odrgnil piščal. Pripeljali so ga v mestno bolnico, kjer so mu zdravniki nudili potrebno pomoč in izjavili, da bo ozdravel v dvajsetih dneh.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V nedeljo 14. oktobra 1951 ob 19.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU

jubilej
EME STARČEVE

Miroslav Krleža

Gospoda Glembajevi

Drama v treh dejanjih

Režiser: prof. dr. BRANKO GAVELLA k. g.
Prevedel: F. ALBRECHT **Scenograf: J. CESAR**

OSEBE:

Ignacij Jaques Glembay, bančnik, šef firme Glembay Ltd. Company, pravi tajni svetnik - Modest Sancin; Baronica Castelli - Glembay, njegova druga legitimna soproga - EMA STARČEVA; Dr. phil. Leone Glembay, sin Ignacija in njegove prve soproge rojene Basilides - Danielli - Rado Nakrst; sestra Angelika Glembay, dominikanka, vdova najstarejšega Glembayevega sina Ivana, rojena baronesa Zygmuntovicz Beatrix - Zlata Rodoškova; Titus Andronicus Fabriczy - Glembay, bratranec bančnika Glembaya, veliki župan v pokoju - Jožko Lukeš; Dr. jur. Puba Fabriczy - Glembay, advokat, pravni konzulent firme Glembay Ltd. Comp., njegov sin - Jože Babič; Dr. med. Pavel Altmann, zdravnik - Stane Raztresen; Dr. theol. et phil. Alojzij Silberbrandt, informator baroničinega sina Oliverja in njen spovednik - Ljudevit Crnobori; Ulanski nadporočnik von Ballocsanszky - Srečko Košir; Sluga - Josip Fišer; Sobarica - Tea Starčeva.

V ostalih vlogah nastopajo: Valerija Silova, Elza Barbičeva, Lelja Reharjeva, Slavica Mezgečeva, Ernest Zega, Anton Požar, Julij Guštin, Franc Pertot.

V ponedeljek 15. oktobra 1951 ob 20. uri
PONOVITEV
v Avditoriju

Vabila za obe predstavi bodo na razpolago od četrtka dalje v tiskarni v Ulici sv. Frančiška 20.

Zahvala OF Dolina Milje

Tajništvo okrajnega odbora OF Milje- Dolina se zahvaljuje vsem onim, ki so sodelovali pri pripravah za okrajni tabor Osvobodilne fronte v Krogljah. Posebno se zahvaljuje vsem pevskim zborom, ki so se tabora polnoštevilno udeležili, članom Slovenskega narodnega gledališča, folklorni skupini, telovadkam in godbi s Plavij.

Tajništvo

OF

Odbor OF za Center mesta II. okraja pripravlja za 21. t.m. izlet v Tomaj za člane OF, njihove svojce in prijatelje iz sektorja ter za člane prosvetnega društva «Vojka Šmuc».

Prevoz bo z vlakom do Sežane, nato peš do Tomaja. Povratek bo isti dan na enak način.

Vpisovanje vsak dan od 18. do 20 ure v gostilni Pri MAKSU v Ul. Crispi «TRATTORIA ALLA NUOVA TRIESTE» do četrtka 11. t. m.

Tajništvo

Občni zbor SHPZ v Trstu

Slovensko-hrvatska prosvetna zveza v Trstu javlja vsem včlanjenim prosvetnim društvom in včlanjenim ustanovam, da bo V. redni letni občni zbor dne 28. oktobra 1951 ob 8. uri dopoldne na stadionu «Prvi maj» in ne kakor je bilo prvotno javljeno, 21. oktobra 1951.

Vaje pionirskega tamburaškega zbora

se bodo pričele v ponedeljek 15. t. m. ob 17. uri v Ul. Ruggero Manna 29. Vabljeni vsi.

Gledališče «Verdi»

Prihodnjo sredo bo orkester Tržaške filharmonije pod vodstvom dirigenta Rudolfa Moralta izvajal koncert plesne glasbe. Program vsebuje komade Mozarta, Beethovena, Brahmsa, Weberja, Richarda Josefa, in Johana Straussa. Jutri zjutraj se prične pri gledališki blagajni prodaja listkov za koncert.

OBJAVA

KMEČKA ZVEZA v Trstu javlja vsem svojim članom, da bo prvi redni letni občni zbor dne 21. oktobra 1951 ob 8. uri dopoldne na stadionu «Prvi maj».

Preklic

Obžalujem vse žalitve, ki sem jih izrekel Marcu Srečku v Lipici dne 30.IX.1951.

Žagar Svet

DAROVI IN PRISPEVKI

Vertovec Evgenija iz Podlonjerja št. 181 je našla zgubljeno ruto, za katero je dobila 500 lir nagrade. Denar je darovala in sicer 250 lir za Dijaško matico in 250 lir za Kulturni dom. Njeno podejanje je vsekakor vredno pohvale in naj bo tudi drugim v vzgled.

* * *

Za bolno Ado Manzan so darovali: Vesel Gorazd 150 lir, Rustja Ivan 200, Tomažič Ema 1.000, M. P. 300, Prelc 300, Peternel Slavica 200, Medveššek Marjan 300, Cilenšek Rado 300, Gruden Polde 200, Juriševič Romana 200, Lukeš Neva 200, Mrakovčič Nada 200, Pertot Polde 100, Jereb Tone 200, Samsa Bogo 200, Volčič Mitja 200, Udovič Vera 300, Tomasi Tullio 100, Grmek Jadranka 200, Marinčič Ivo 200, Benčina Danilo 200, Skabar 150, Jagodic 200, Pečar Sergij 300, Župan Srečko 200, Hrovatin Justi 200, Race Boris 300, Turk Joco 300, Kapun 200, Simonič Žarko 100, Cucek Josip 100, Brus Franc 100, Gombač Ana 200, Rupel Nada 200, Zele Josip 150, Rebula Alojz 250, Sudlič Valerija 100, Zlobec Zorka 200, Trošt Josip 500, Jankovič Vlasta 250, Kerševan Ema 100, Oblak S. 500, N.N. 168, Pregarc Zdravko 200, Sedmak Primož 200, Berginc Mili 150, Reschitz Alma 200, Skabar Marica 200, Kalin Miro 300, Kosmina Mirko 100, Dekleva Jože 300, Pernarčič Albert 200, Ličen Josip 100.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 7. in 8. oktobra 1951 se je v Trstu rodilo 6 otrok, porok je bilo 9, umrlo pa je 11 oseb.

POROČILI SO SE: mizar Ilario Consolari in gospodinja Vida Bernetti, uradnik Jack Lester Gottlieb in uradnica Mildred Evelyn Buck, uradnik Nello Fabrini in gospodinja Vincenza Busan, mehanik Livio Saranz in gospodinja Lilijana Orel, šofer Gualtiero Faustini in gospodinja Anna Iurgovini, mizar Giordano Sincovich in gospodinja Gemma Cernaz, uradnik Gastone Masè in uradnica Bianca Spongia, težak Biagio Glabi in gospodinja Giulia Giommi, delavec Anton Fontanot in gospodinja Maria Glavina.

UMRLI SO: 70-letni Rodolfo Viatori, 20-letna Liliana Klobas, 85-letna Regina Menasse vd. Iahni, 67-letni Ivan Miocco, Emilia Faragona roj. Bevilacqua, 28 letni Ivan Pacorini, 78-letni Jožef Nabergoj, 51-letna Ana Huber por. Karaycik, 53-letni Paris Canzali, 83-letni Simeone Fattovich, 70-letni Renato Ličer.

ADEX-IZLETI

DVODNEVNI IZLET 27. in 28. oktobra v
Pazin

ENODNEVNI IZLETI 28. oktobra v
Škocijansko jamo
Rihemberk
Renče

Vpisovanje od ponedeljka 8. do petka 12. t. m.
Tel. št. 29-243.

ITALIJANSKIM KNJIŽEVNIKOM

Zadnja številka «Književnih novin», glasila jugoslovanskih književnikov, je objavila pod gornjim naslovom odprto pismo, ki smo se ga dotaknili že v naši nedeljski številki na prvi strani, danes ga pa tukaj v celoti objavljamo.

Ni nikogar, ki ne bi videl, da se diskusija o spornih vprašanjih, ki obstajajo med Italijo in Jugoslavijo, zaostruje in da dobiva v italijanskem tisku in javnosti ton, ki ne le preseneča, temveč mora zbuditi zaskrbljenost v vsakem dobronamernem čitatelju, v vsakem človeku, ki mu je pri srcu svetovni mir, mir s svojimi sosedi pa še prav posebno, v vsakomur, ki mu je do tega, da bi krvavi in strašni nauk zadnje vojne proti nacizmu in fašizmu ne bil zaman.

Jugoslovanski književniki, ki jim je stvar miru pri srcu in ki imajo za svojo dolžnost, da to stvar vedno in povsod podpirajo, tako v svoji državi kakor izven nje, nikakor ne morejo prikrivati razočaranja in zaskrbljenosti pred določenimi pojavi, ki se kot zlobotni prividi pojavljajo v italijanskem tisku, v tonu in besedišču italijanskih uradnih govornikov in propagandistov.

Mi se tukaj ne nameravamo vračati na vprašanje, na kateri strani so dejansko etnični, gospodarski in zgodovinski argumenti, temveč govorimo kot pisatelji pisateljem, neodvisno od tega, kako se bodo nadalje uradno reševala sporna vprašanja med našo državo in Italijo. In mi smo mnenja, da je umestno in upravičeno, da vam, italijanskim književnikom, v imenu vseh jugoslovanskih književnikov izrečemo svoje razočaranje in svoj strah. K temu nas spodbuja visoko mnenje, ki ga imamo o delih in osebah mnogih od današnjih italijanskih književnikov, za katere smo prepričani, da nas bodo razumeli pravilno. Istočasno pa moramo izraziti tudi začudenje, da se iz njihovih krogov še ni javil glas protesta proti nedostojni kampanji, s katero se v italijanskem tisku in javnosti grdi in obrekuje naša država, ko dejansko ta kampanja koristi samo tistim, ki danes izpodkopavajo mir v svetu. Do tega našega koraka pa nas navaja še neko dejstvo.

V italijanskem tisku pa tudi v izjavah odgovornih činiteljev se kot argument proti Jugoslaviji postavlja v ospredje vprašanje kulture in nekulture, t. j. italijanske kulturne superiornosti in jugoslovanske kulturne zaostalosti in divjaštva. In ko človek čita take absurdne in v bistvu nekulturne trditve in obtožbe današnjega italijanskega tiska, bi mislil, da so jugoslovanske armade od 1941 do 1943 gazile po italijanski zemlji, požigale hiše in ubijale ljudi po Toscani in Piemontu, ne pa da so, kot je žalostna in neizbrisna zgodovinska resnica, prav nasprotno italijanske fašistične tolpe to počenjale po Črni gori, Bosni in Hercegovini, Liki, Dalmaciji, Istri, Sloveniji.

Ta tema o kulturni superiornosti ter o pravicah in prednostih, ki naj jih daje, za nas ni nova. Že marsikateremu napadalcu osvajalcu naših dežel je služila kot krinka. Pod geslom svoje kulturne superiornosti so nas zasužnjevalci od carigrajskih sultanov preko habsburgovcev vse do Hitlerja in Mussolinija ogrožali svobodo Balkana in zlasti naših narodov. Toda mi smo vse te napade, ki smo jih zares za ceno dragih in mnogovrstnih žrtev odbili, uspeli smo, da smo vse te zavojevalce ne samo preživeli, temveč smo tudi dosegli, da se jim je strgala raz obraza krinka kulture in da jih je svet spoznal v njihovih osvajalskih, eksploatatorskih in globoko antikulturnih namerah.

Danes se v divjih antikulturnih glasovih italijanskih propagandistov pa tudi v govorih odgovornih ljudi uporablja in zlorablja obrabljeni motiv nekake kulturne zaostalosti, v katere imenu se branijo neumerjene in žaljive šovinistične zahteve po jugoslovanskih mestih in ozemljih. Kot je to vedno običajno pri šovinistih, se vse to piše in govori brez vsakih dokazov, ki jih za take teze seveda ne more biti, in na zelo nekulturen način, ki kaže nepoznanje stvari, ali pa, kar je še slabše, s ponarejanjem še tistega, kar se ve. In ko ves kulturni svet z občudovanjem spoznava nove dokaze, kolikšno bogastvo vsebuje jugoslovanska kultura v preteklosti in v sedanjosti, jo oni divjaško zanikajo.

Pri tem pa, kot se zdi, mislijo predvsem na oni «nekulturni» način, s katerim so naši narodi dočakali zavojevalsko Mussolinijevo vojsko. Če gre za to, potem soglašamo.

S takim in še bolj ostrim sprejemom lahko z vso verjetnostjo računa vsak osvajalec. Kajti, da uporabimo besede nekega starega italijanskega avtorja, naša svoboda in naša domovina sta nam dragoceni, ter nas mnogo staneta. Osvajalci in zasužnjevalci pa se morajo pomiriti z dejstvom, da se vse živo na tem svetu pred njimi brani, in to tudi takrat, če se osvajanje in zasužnjevanje izvaja v imenu nekake kulture.

Za vsakega prijatelja miru je mučno razočaranje, ko vidi, da se v italijanskem dnevnem tisku javljajo izrastki šovinizma, nadutosti in nestrpnosti, vendar bi odgovor na tako pisanje prepustil našemu tisku. Ker pa se v tej šovinistični gonji proti naši zemlji neprestano javlja vprašanje kulturne nadmoči na eni strani in dozdevne nekulturnosti na drugi strani, ne morejo jugoslovanski pisatelji ostati ravnodušni. Take obtožbe moramo odbiti, posebno odločno pa moramo zanikati nesmiselne trditve, ki se skrivajo za priljubljenimi tezami o kulturi in nekulturi. Mi vemo, da bi profesionalnim zastrupljevalcem dobrih odnosov med narodi ne bilo vredno dokazovati neupravičenost in škodljivost njihovega dela, toda mi se moramo obrniti na vas in na vse delovne in napredne ljudi v Italiji in izven nje, da pritegnemo vašo pozornost na pojave, ki niso nikdar in nikjer vodili k dobremu.

Italijanski novinarji in govorniki radi javno kažejo, kadar jim gre v račun, na tržaške zvonike kot na neke kamenite mejnike evropske kulture, in sicer z določenimi cilji, ki nimajo zveze s kulturo. Toda iz izkušenj dobro vemo tudi to, da tamkajšnje mejnike postavljajo in premikajo kakor odgovarja ciljem in trenutni sili ekspanzionistov. Ti so danes v Trstu, toda že jutri bodo lahko hoteli biti mnogo dlje na vzhodu in na jugu. Prepričani smo, da ni na svetu nikogar, ki bi veroval v take napadalne argumente. Posebno še, ker ima Jugoslavija danes po vsem svetu na tisoče visoko kulturnih prič, ki se bodo zgražale in smejale nad to šovinistično neumnostjo, ko se bodo prepričale o pravem stanju na kraju samem.

Jugoslovanski pisatelji se aktivno udeležujejo borbe naprednih ljudi za mir in mirno reševanje vseh sporov na svetu, ker verujejo, da je tak mir mogoč in da ga bodo svobodni in zedinjeni narodi končno izbojevali in tako odprli novo in svetlejšo dobo v zgodovini človeštva.

Danes so, žal, mednarodni odnosi še vedno polni nesoglasja in nezaupanja in na državnih mejah vlada napetost. Nam je zelo žal, da tudi naši skupni meji z Italijo ni prizaneseno in da pride večkrat do primerov, ki se ne bi smeli dogajati. Ko to pišemo, mislimo na nedavno smrt dveh mladih Italijanov na naši meji. Ne bomo rekli, da se je moralo v tem primeru — ki je služil kot zaželen povod za današnjo kampanjo italijanskih iredentistov — samo tako in nič drugače zgoditi, čeprav je resnica, da je dolžnost vsakega vojaka na meji, da mejo čuva. Toda ne smeli bi pozabiti, da so jugoslovanske meje že več kot tri leta pod hudim in najrazličnejšim pritiskom in je budnost naših graničarjev, čeprav včasih preostra, opravičena in razumljiva za vsakega človeka, ki zagovarja mir in želi iskrenega sodelovanja med narodi. Zato je povsem naravno, da nam je neprijetno in da nas zaskrblja pisanje tiska in stališče nekaterih ljudi v veliki sosedni zemlji. In zato mislimo, da je najbolje, da s tem izrazimo svoja čustva, ki niso samo naša, ker jih delijo z nami široke množice naših narodov in da se obrnemo k svojim tovarišem italijanskim pisateljem z željo in v pričakovanju, da nas razumejo, da se zanimajo za nedostojno pisanje mnogih italijanskih časopisov o naši zemlji in da ukrenejo, kar morejo, da se tako pisanje prepreči in da poskrbijo, da ne ostane brez odgovora.

In s temi čustvi ostajamo s tovariškim spoštovanjem in z iskreno željo, da se odstrani vse, kar nas razdvaja ter da pride do čim tesnejšega sodelovanja tudi z vašo veliko zemljo.

Miroslav Krieža, Viktor Car Emin, Ivan Dončević, Ervin Sinko, Josip Vidmar, France Bevk, Miško Kranjec, Ciril Kosmač, Izidora Sekulič, Veljko Petrović, Ivo Andrić, Milan Bogdanović, Blažo Koneski, Slavko Janevski, Aco Sopov, Izak Samokovlija, Nika Miličević, Mihailo Lalić, Dušan Kostić

Folklorna skupina iz Boršta in Ricmanj na nedeljskem taboru OF v Krogljah.

KONCERT KOMORNEGA ZBORA

Zadnjo soboto je Glasbena Matica v Trstu začela letošnjo koncertno sezono in sicer z nastopom Komornega zbora pod vodstvom dirigenta in skladatelja Ubalda Vrabca. To pot so bile na sporedu umetne pesmi najpomembnejših zborovskih skladateljev od čitalniške dobe pa do danes. Bil je to lep prerez dela naše glasbene umetnosti, ki ga lahko poda le izobražen in pevsko sposoben mešani zbor, kakor je Komorni zbor, pri katerem občutimo, da sloni povezanost njegovih članov v hotenju umetniškega doživljanja in še posebno v ljubezni do lepe slovenske pesmi. S tega vidika lahko rečemo, da je v srcu pevcev in pevk Komornega zbora ter njegovega dirigenta kult slovenske narodne in umetne pesmi tako potenciran in izražen, da mu že zavoljo našega izjemnega kulturnega položaja v Trstu ne moremo izreči dovolj odkritega priznanja.

Spored sobotnega koncerta je bil zelo dobro izbran in sestavljen, v vzgojnem pogledu pa je dosegel, da je pripravil publiko iz lažje umljivih del starejših skladateljev do boljšega in pravilnejšega umevanja skladb predstavnikov modernejše slovenske zborovske literature. Toda trajalo ni malo časa, preden je dobil zbor kontakt s publiko. Morda ni v nemajhni meri vplivalo na zbor to, da je bil obisk koncerta nezadovoljiv, kar vzame voljo in nalet še tako flegmatičnemu pevcu ali dirigentu. Ni naš namen iskati tukaj vzrokov za ta pojav, vsekakor se bomo morali Komornemu zboru ob drugi priliki za njegovo požrtvovanje lepše oddolžiti.

Vendar moramo iskati hibo še nekje drugje: zbor šteje komaj 26 pevcev in pevk, porazdeljenih na štiri glasove. Ta korpus je absolutno premajhen in prešibak ter ga bo treba pomnožiti. Zbor razpolaga sicer z izredno dobrimi ženskimi glasovi, ki so mehki in lepo barvani, ki naravnost prevladujejo nad moškimi. Tako se poslušalcu zdi, kot da manjka zboru dno, posebno, ker pogrešamo base in vsaj dva kontrabasista, ki bi dodali pevskemu izrazu zbora večjo pastoznost in silo. Ne mislimo na kričavost, ampak na glasovno barvo zbora, ki je zlasti pri skladbah baladno — epičnega značaja nujno potrebna.

Zamislimo se na nekatere točke zadnjega koncerta kot: Foersterjevo «Naše gore» in «Ljubica», Nedvedovo «Nazaj v planinski raj». Sattnerjevo «Pozimi iz šole» ter zlasti na Vrabčevi «Mi» in «Vstajenje Primorske», in moramo priznati, da se je malošteviInost zbora tako poznala, da so se poslušalci šele v ritardiranem forteju in končnih koronah zavedli močnega doživetja umetnika in sugestivnosti te ali druge skladbe. Pa tudi v liričnih partih je potreben dobro zaseden zbor, če poje zbor, kot pri nas, v razsežnem ambientu.

Tako imamo občutek, da se zbor ni mogel dovolj razživeti, v sebi je moral zatreti njemu drugače lastno dinamiko (če se spomnimo malo «Slavonske zemlje», ki jo je odpel na zadnjem poletnem koncertu). Njegovo notranje doživetje ni moglo izbruhniti z večjo, vse močnejšo elementarno silo; zbor je štedil s forteji, ni mogel niansirati z glasovi, ker jih je bilo za mnoge skladbe premalo, ostal je nekam preveč rezerviran, skoro intimen, ne dovolj širok in v nekaterih trenutkih majestetičen.

Po vsem tem smo dobili vtis, da je zbor prav zaradi teh tehničnih nedostatkov prišel v nekoliko prenagel tempo, ki je tu in tam vzel poslušalcu lagodno razpoloženje za dojemanje užitka, ali celo nekoliko zabrisal lepoto pasaže. Sicer pa je bil zbor čist in precizen v nastavku in intonaciji, naravnost substilen v pianih in pianissimih, crescendih in decrescendih, ves čas enoten. Kljub obsežnemu sporedu je pazil na izgovarjavo, če izvzamemo široki «e», ki je bil tu in tam fonetično nekoliko zožen. V tem pogledu je pokazal zbor svoje odlike, ki dokazujejo, da goji petje tudi kot predmet, posebno še, ker so se zlasti moški po večini izogibali petja iz odprtega grla namesto votlega in zamolklega.

Lajovičevi «Kroparji», Mirkova «Odkrij nam zarje», Adamičev «Mlad junak» in Vrabčevi «Mi» in «Vstajenje Primorske» so dosegle pri poslušalcih izredno emocijo ter občutenje. V Ipavčevi «Lahko noč» je zbor pregnantno podal elegično snov skladbe, kakor se je sprostil v Nedvedovi «Nazaj v planinski raj».

Poslušalci so spremljali z občutenjem pesem za pesmijo. Dirigent Vrabec je imel v svoji interpretaciji svojo lastno noto. Vsekakor obvlada ves zbor, ki mu tudi sledi s pozornostjo in disciplino. Mislimo pa, da bi izvabil zboru še marsikatero lepoto v pevskem izražanju ter občutenju, če bi uporabljal pri dirigiranju obe roki.

Poleg drugega nam je prikazal Vrabec tri lastne skladbe: «Krasno jutro», «Mi» in «Vstajenje Primorske». Prvi dve sta bolj kratki in prva je menda iz njegovih mladostnih let. Vrabčeva umetniška zgradba je docela sodobno usmerjena; njegovo občutenje je močno, pri čemer pa se nam zdi, da podaja zlasti «Vstajenje Primorske» preveč inštrumentalno. Vokalno so njegove skladbe težke, zahtevajo od zbora precej napora in harmonski postopki, s katerimi operira, se za zbor v trenutnih disonancah tu in tam nevarni, dasi iščejo ravno v tem zaželen efekt. Zadnja njegova skladba je zvenela kot prava kantata. Publika je sprejela njegove skladbe še s posebnim zadovoljstvom in priznanjem.

TOTI

LJUBITELJI DREVES IMAJO EDINSTVEN MUZEJ NA SVETU

MEKA PROUČEVALCEV GOZDARSTVA

Drevesa v miniaturi - Prikazi izkoriščanja smole in gumija - Prizori iz življenja dreves v gozdu

Samo nekaj minut hoda od osrčja drugega največjega ameriškega mesta, Chicago, je prirodoslovni muzej, ki je postal pravcata Meka ljubiteljev dreves in proučevalcev gozdarstva. Obiskovalci si v tem muzeju lahko ogledajo botanične značilnosti dreves, proučujejo sistematično klasifikacijo in se spoznajo z raznimi vrstami lesa in drugimi izdelki.

V dvoranah, ki so namenjene botaniki, prihajajo zlasti do izraza posamezna drevesa in skupine dreves. V dveh izmed teh, in sicer v dvorani severnoameriških gozdov in v dvorani tujih gozdov najdemo izključno drevesa in razne lesne vrste.

V dvorani severnoameriških gozdov je 44 steklenih omaric. V vsaki je ena ali več drevesnih vrst, zlasti tistih, ki dajejo stavbni les. Od vsake posamezne drevesne vrste so razstavili sliko živega drevesa kakršnega vidimo pozimi in poleti, kakor tudi veje v cvetju ali pa že obložene s sadovi.

Opazili bomo tudi pet čevljev visoke kose debla vsakega posameznega drevesa in počez prerezane dele debla, ki imajo popolnoma nedotaknjeno lubje, Od vsake posamezne drevesne vrste so razstavili tudi deske.

Drevesa, katerih domovina je v drugih krajih sveta, so v dvorani za tuje gozdove. Vse razstavljene deske so v naravnem stanju, samo nekatere dragocenejše vrste so pološćene. Značilne so vezane plošče iz angleške tise, italijanske oljke in karpatskega bresta.

Neka druga omarica nam nudi primerjavo teže posameznih tujih lesnih vrst.

V dvorani palm si lahko ogledamo botanične plati vseh vrst palm, ki rasejo na svetu, kakor tudi primerke, ki nam prikazujejo, kako važne so palme za tropsko gospodarstvo. Madagaskarska palma, ki daje rafijo, brazilska karnaubska palma, južnoazijska palma, kubanska kraljeva palma in druge naglašajo raznolikost in važnost teh rastlin.

Gradivo za muzej zbirajo posebne odprave, ki često dolgo časa proučujejo značilnosti rastlin na kraju, kjer rastejo. Modeli združujejo mnogokrat dele prave rastline z deli, ki so jih naredili v laboratorijih muzeja. Tako na primer dajejo deblu ali vejam drevesa umetno narejene liste, cvete in sadeže, ki jih izdelujejo iz celulojda ali druge plastične snovi, stekla, voska, kovine in vlaken. Modeli rastlin so tako dobri, da obiskovalec mnogokrat ne more verjeti, da to, kar vidi pred svojimi očmi, ni delo narave.

V dvorani rastlinskih surovin in pridelkov najdemo lesovino, terpentin, gumij, tanin, barve, rastlinska olja, lošče, plutovino, smolo in oljnate esence

Na deblih popolnoma doraslih dreves bomo opazili strokovno narejene vreze, ki prisilijo drevo da da največjo možno količino smole ali gumijevega mleka. Štiri izmed teh so od južno — in srednjeameriškega gumijevega drevesa, dve od tako imenovanega para — gumijevega drevesa, eno od panamskega gumijevega drevesa in eno od guatemalskega gumijevega drevesa. Nekatera smrekova debla nazorno prikazujejo metodo, po kateri jih navrtajo v južnih ameriških zveznih državah, da dobijo iz njih čim več smole. Iz te smole pridobivajo terpentin. Na deblu škotske smreke pa bomo opazili metodo, katere se za pridobivanje smole poslužujejo v Rusiji.

V dvorani, ki je namenjena raznim rastlinskim družinam, najdemo vsaj po eno razstavno omarico za vsako izmed 50 drevesnih družin, ki so svetovno važne. Poleg tega je tu tudi nič koliko omaric za primerke zelišč in grmičevja. Tako zavzemajo na primer stročnice kar 4 omarice. Obiskovalčevo oko se bo z zanimanjem ustavilo na dveh steklenih omaricah, kjer so razporejene s sadeži obložene veje sliv, nešpelj, češenj, hrušk, jabolk, kakor tudi cvetoča veja evropske vrtnice in domače divje jablane. Na majhnih primerkih lesa so označili kakšno vlogo igra les teh drevesnih vrst v gospodarstvu.

Prave mojstrovine tega muzeja so veliki diorami raznih rastlin. Pomladanski prizor iz življenja v gozdu nam prikazuje štiri različna drevesa, katerih krona je nekak baldahin, pod katerim se rastline, ki ljubijo senco, bohotijo v pomladanskem cvetju. Vrhnjo plast tvorijo komaj odprti lističi ameriških lip, belega jesena, javora in belega hrasta, spodnjo plast pa brsteča mlada drevesa teh vrst, dren, črna češnja in leskovje. Tla pokriva mehka preproga zelenja posejanega z zvončki, trobenticami, vetrnicami in vijoličami. Pomladi nam ne prikazuje samo razkošje cvetja in nerazviti lističi, temveč tudi nežna zelena barva. Novi lističi hrastov imajo poudarjene rdeče odtenke, katere bo šele pozneje izpodrinil klorofil. Ob potočku, ki ga hrani taleči se sneg, so našle kalužnice ugodno okolje.

Drugi dioram nam prikazuje skalnato pobočje vrha neke gore gorovja Medicine Bow Mountains v Wyomingu. V višini 3.600 metrov rastejo pritlikave smreke in brinje, pod njimi pa je gosta odeja mahu in pestrobarvnih gorskih cvetlic.

Velik del zasluge za ta izčrpan prikaz kraljestva rastlinstva in njegovih koristi gre dr. B.E. Dahlgrenu, ki je po 40 letih skrbne uprave, raziskovanj in zbiranja, dvignil muzej na sedanjo visoko stopnjo. Zlasti o palmah bi lahko dejali, da so njegov osebni spomenik. Stale so ga dolga leta truda in mnogo odprav v tropske kraje.

ZE PET DRZAV JE PRISPEVALO POMOC V NEVOJASKI OBLIKI ZA SILE ZN NA KOREJI

S tem, da bo odposlala Italija v tem mesecu na Korejo vojaško bolnišnico, ki je namenjena predvsem za potrebe civilnega prebivalstva, se bo povečalo število držav, ki so prispevale pomoč v nevojaški obliki za sile Združenih narodov na Koreji, na pet. Švedska in Norveška že imata na Koreji svoji bolničarski enoti. Tudi Danska ima tam svojo bolničarsko ladjo «Jutlandijo».

Poleg tega je tudi Kambodža, ki sicer ni članica Združenih narodov, prispevala za potrebe na Koreji riž, enako nekatere organizacije na Japonskem, ki so poslale na Korejo razne nujne potrebščine.

Simfonični koncert v "Verdiju,,

Izvedba skladbe za «Nagrado mesta Trsta»

V soboto zvečer je bilo zaključeno v gledališču «Verdi» drugo nagradno tekmovanje za najboljše simfonično delo in sicer tokrat za klavirski koncert z orkestrom. Pri tem tekmovanju, s katerim tržaška občina vzpodbuja glasbenike (samo italijanske narodnosti!) k novim delom in pri katerem so sodelovali le skladatelji iz Italije, je zmagal Sicilijanec Vincenzo Manno. Njegove «Tri invencije za klavir in orkester», ki jih je komisija pod predsedstvom znanega italijanskega skladatelja Franca Alfana priznala kot najboljše med predloženimi deli, predstavljajo delo brez «invencije», ki bi se prej prilegalo povprečni filmski glasbi. Pozna se sicer skladbi, da je njen avtor izvrsten poznavalec orkestra, kar pa še vse ne pomaga, da bi bilo delo kvalitetno in bi imelo umetniško vrednost, o čemer se je predčasno prepričal tudi znani pianist Arturo Benedetti Michelangeli kot član ocenjevalne komisije ter je zato ob velikarskem ogorčenju nekaterih krogov odklonil izvedbo klavirskega parta. Dasi Manno kot dolgoletni vodja orkestra dobro pozna možnosti instrumentacije in orkestralnih efektov, se mu ni posrečilo, da bi klavirju kot solo — instrumentu poveril odločilno vlogo, in tako da smo bili pogosto priča, kako se je klavirski stavek povsem izgubil v celoti in učinkoval le še kot del orkestra. Ideje, ki jih je avtor mestoma lepo naznačil in ki so dale slutiti, da jih bo smiselno dalje razvijal, so se le prekmalu razblinile v ponavljanja in cenene orkestralne efekte, katerim ni do večje veljave pripomogla niti odlična pianistka Ornella Puliti-Santoliquido, ki je v klavirski stavek vložila dosti truda.

Nikakor ni mogoče soglašati z ocenjevalno komisijo, da mora «na vsak način» izbrati delo, s katerim naj zadosti tekmovanju, dasi med predloženimi deli nobeno ne odgovarja takemu razpisu. Ce se bo nadaljevalo na ta način, je nujno, da se bodo tudi bodoča tekmovanja tržaške občine izrodila v farso, katere središče naj bo predstavljal «patriotski» nagovor tržaškega župana, ki pa ne more služiti drugemu, kakor da podžiga narodnostno nestrpnost in to celo v hramu umetnosti, ki bi moral biti v vsakem pogledu nedotakljiv. Velik del publike pa je vendar pravilno ocenil tako umetniško vrednost nagrajene skladbe kakor tudi «zanešeni» županov govor in dal svoji ocenitvi duška z glasnim neodobravanjem.

Da je celotni spored vendarle lepo uspel gre zasluga tako dirigentu Luigiju Toffolu kakor vsem izvajalcem, med katerimi je svoje odlične tehnične in še posebno muzikalne sposobnosti pokazala pianistka Santoliquido pri težkem solo partu Brahmsovega klavirskega koncerta št. 2. v B-duru, ki se je potrudila, da so lepo izstopila za tega skladatelja tako značilna lirična mesta. Pianistka je na željo občinstva dodala še eno Scarlattijevo in eno Chopinovo skladbo.

Tako pri Brahmsovem klavirskem koncertu kakor pri Mendelssohnovi suiti «Sen kresne noči» je Luigi Toffolo pokazal ponovno visoko umetniško raven svojega delovanja ter se je potrudil, da zlasti stilne značilnosti izvajanih del pravilno poudari, kar mu je v polni meri uspelo pri izvedbi romantike polne Mendelssohnove suite (komponirane na Shakespearov tekst) z njenim tipičnim okoljem bajt, vil in palčkov. Tudi tehnično, zlasti ritmično dokaj zahtevna mesta so bila brezhibno izvedena in pokazala ponovno visoko kvaliteto tržaškega simfoničnega orkestra. Pri Mendelssohnu je uspešno nastopil tudi ženski zbor gledališča «Verdi» ter sopranistki Laura Cavalieri in Liliana Hussu.

NARASLA PROIZVODNJA JEKLA V EVROPI

Četrtletno statistično poročilo o jeklu, publikacija gospodarske komisije ZN za Evropo, navaja, da se je proizvodnja evropskega jekla v prvi polovici leta 1951 v primeri z letom 1950 povečala za 10%.

Zlasti znatno je povečanje v Belgiji, Luksemburgu, Posarju in Italiji, kjer je proizvodnja za 25% večja kot lani. Samo v Veliki Britaniji je pri velikih evropskih proizvajalcih jekla ostala proizvodnja na isti višini v glavnem zaradi padca uvoza železnih odpadkov iz Nemčije.

Vendar poziva poročilo ECE k previdnosti, češ da je dvomljivo, če bo lahko proizvodnja jekla v Evropi ostala na isti višini tudi v drugi polovici leta 1951, ker je v tem času večje število praznikov.

EVROPSKI DELAVCI NA STUDIJ V ZDA

Ameriška uprava za gospodarsko sodelovanje bo v mesecu januarju pričela izvajati načrt, po katerem bo prihajalo vsako leto do 2000 evropskih strokovno izvežbanih in polizvežbanih delavcev na enoletno študijo v Združene države.

Kot predvideva načrt, bo največ delavcev šlo iz Nemčije, Francije in Italije. Te tri države bodo dale vsake po 400 delavcev letno in Avstrija po 200, Norveška, Nizozemska, Danska, Belgija, Turčija in Grčija po 100, Švedska, Irska, Portugalska in JUGOSLAVIJA po 30, Trst 20, Islandija pa 10 delavcev na leto.

MEDNARODNA KONFERENCA ZA SUROVINE JE DODELILA 18 EVROPSKIM DRZAVAM BAKER IN KOSITER

Mednarodna konferenca za surovine je objavila danes načrt razdelitve bakra in kositra, po katerem dobi 18 evropskih držav skupno 263.620 ton bakra in 186.630 ton kositra To je prvi osnutek za razdelitev, ki ga je izdelal odbor navedene konference za baker, kositer in svinec. Razdelitev je določena za četrto letošnje tromesečje, ostala tromesečna nakazila bodo določili v bodočnosti.

Od posameznih držav je nakazano med drugim Italiji 24 tisoč 200 ton bakra in 9.300 ton kositra, JUGOSLAVIJI 4.950 ton bakra in 1.900 ton kositra.

Današnja objava mednarodne konference za surovine navaja med drugim, da so upoštevali celotno proizvodnjo navedenih kovin na svobodnem svetu. Načrt razdelitve ne določa, od katere države proizvodnice, naj dobi posamezna država določeno količino in bodo torej posamezne države lahko svobodno kupile v tistih državah, v katerih bodo imele boljše pogoje.

POVECANJE AMERISKEGA BOMBAZNEGA IZVOZA

Ameriško poljedelsko ministrstvo pričakuje, da bodo od letošnje bogate letine izvozili 1.200.000 bal ameriškega bombaža več kot v poslovnem letu 1950-1951. Vsaka bala tehta 500 funtov.

Cenijo, da bo letošnja bombažna letina dala 7,266.000 bal in bo to tretja najboljša v ameriški zgodovini. V prihodnji sezoni bodo verjetno izvozili 5 in pol do 6 milijonov bal. Cene tujega bombaža so precej višje kot cene ameriškega bombaža.

Kot znano je poljedelsko ministrstvo pozvalo sadilce bombaža, da naj svoje nasade v letu 1951 povečajo. Farmerji so zato povečali obseg svojih nasadov za 58% proti letu 1950. Tako so sedaj v Združenih državah lahko odpravili omejitev izvoza bombaža.

Začetki in posebnosti osvobodilnega boja na Primorskem

(Nadalj. iz prejšnje štev.)

Slednji primorski človek je prisluhnil tem glasovom. Ljudstvo je zopet začelo upati, dvigati glave.

Patriotizem primorskih množic, užaljen, ponižan, zatiran in tlačen, je bil tolik, da se je vzgibal preko in mimo vseh neštetih ovir in težav. Brez pravih organizacijskih navodil in povezav so se že l. 1941 dvignili iz ljudstva preprosti, dotlej neznani kmetje, obrtniki, delavci, ki so ob nejasnih glasovih o OF in uporu v Sloveniji začeli iskati stike s Slovenijo. Tako na Vipavskem, Tolminskem in drugod. Čez mejo so dobili prve letake, prve Slovenske poročevalce, ki jih je ljudstvo sprejemalo, kot najbolj dragocena pisma ljubih oseb.

CK KPS in IOOF je dobro poznal položaj primorskega ljudstva. Poznal je njegov patriotizem in njegov odpor proti fašizmu, poznal pa je tudi težave, v katerih je bilo primorsko ljudstvo zlasti zaradi pomanjkanja izkušenih aktivistov in voditeljev ilegalnih organizacij, v partizanskem boju prekaljenih borcev in komandantov. CK KPS in IOOF sta vedela, da je pomoč primorskemu ljudstvu nujna. Nujna tudi v interesu slovenstva, saj je bil namen OF osvoboditi «sleherno ped slovenske zemlje, od Jadranskega morja do najsevernejših predelov». (Proglas CK KPS junija 1941.)

Primorski izseljenci v Sloveniji so se začeli vračati v Primorje. Prenekateri od teh je že v svoji mladosti s starši zapustil rodno zemljo, drugi so se umaknili fašističnemu nasilju, ubežali zaporom, vojašnici, brezposelnosti. Med temi so bili številni sinovi primorskih kmetov, ki so našli delo v industrijskih obratih Slovenije, zlasti v Mariboru, Ljubljani, Kranju in na Jesenicah. Tu so spoznali staro protiljudsko Jugoslavijo, našli so pot v vrste Komunistične partije. Vračali so se kot proletarci, partijci. V pomoč primorskemu ljudstvu pa so prišli tudi drugi, ki jih je poslal CK KPS in IOOF.

Delo teh prvih delavcev za OF v Primorju ni bilo lahko. Položaj je bil težak, morali so ga šele študirati, se vanj vživeti. Stiki s primorskim ljudstvom so bili takoj upostavljeni. Vzgoja novega kadra pa je bila težja. «V začetnih težavah porajanja subjektivnega faktorja — Partije organizatorja osvobodilne borbe — imamo značilne pojave oportunizma in dogmatičnega sektaštva kadrov, ki so izšli iz italijanskih zaporov, običajne začetne pojave pomanjkanja kadrov, ki bi že imeli izkušnje ilegalnega dela KP Slovenije, za delo v Trstu težave z neprevidnostjo, izvirajočo iz posebnosti temperamenta, kar je oteževalo konspirativno delo.» (M. Marinko, referat na II. kongresu KPS, str. 94.)

Vsa skrb CK KPS in IOOF je šla za tem, da v Slovenskem Primorju zraste iz vrst ljudstva domači kader, ki je kljub vsem težavam že doraščal. Najtežja je bila doba do fašističnega razsula, toda navdušenje množic za OF je delo olajševalo. Bilo je toliko, da ga množične organizacije OF niso mogle nikdar prav zajeti. Valovi so vedno pljuskali čez bregove. Jeseni leta 1942 in pozimi 1942-43 imamo številna poročila iz različnih krajev v Primorju, ki govore o spontanosti ljudstva brez prave organizacijske povezave.

Isto velja tudi za primorsko partizanstvo. Pojav kraške čete, ki je zrasla iz mladinskih skupin preko poskusov akcij leta 1941 v sabotažno skupino leta 1942 in nato v pravo partizansko četo, pojav briške čete leta 1942 nosi na sebi pečat spontane, še ne organizirane upornosti primorskega ljudstva. So pa tudi jasni dokazi, kako potrebni so bili v partizanski taktiki izurjeni kadri. Narodni heroj Mirko Bračič upravičeno piše Glavnemu poveljstvu oktobra 1942, ko je prvič obiskal Primorje, o «zelenkadrovstvu» in o «kaj nam pa morejo» partizanstvu; brez izvežbanih komandirjev, brez trdne discipline bi doživelo primorsko partizanstvo kljub vsemu revolucionarnemu zaletu poraz. Toda tudi pomoč, ki jo je nudilo Glavno poveljstvo Slovenije v kadrih in izurjenih jedrih čet in bataljonov, ni bila nikdar zadostna. Po formiranju Soškega odreda je bil n. pr. dotok v partizane pozimi 1942-43 tolik, da ni bilo mogoče vseh ne oborožiti ne izuriti in ne obdržati na primorskem terenu. Stotine so odhajale na Notranjsko in Dolenjsko.

Vse to dokazuje, da se je primorsko ljudstvo, v celoti enotno, kot en mož dvignilo v oboroženi upor za svojo osvoboditev, za združitev z novo Jugoslavijo.

(Napisano kot uvod za «Spomenico o Slovenskem Primorju», ki je v tisku.)

Prof. IVO JUVANČIČ

KONEC.

Z Lukežičeve razstave v galeriji "Scorpione,,

Avrelij Lukežič — Na mizi

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Nad Balkanski in Apeninski polotok še naprej prodira polarni zrak. Tudi danes bomo imeli jasno, vendar pa hladno vreme z burjo. V Trstu je bila včeraj najnižja temperatura v letošnji jeseni in sicer 10.0, najvišja pa 15.9 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.00: Igra salonski orkester; 20.00: Vincenzo Bellini: «Norma», opera v 3. dejanjih. — **Slovenija:** 12.40: Zabavna glasba; 18.00: Klavirski koncert. — **Trst II.:** 12.10: Bizet: Otroške igre, baletna suita; 20.00: Starinski plesi. — **Trst I.:** 14.30: Napoletanske pesmi; 21.00: Glasbeni variete.

Egipt odpovedal sporazum z Anglijo in proglasil Faruka za kralja Sudana

Zahodne sile so nameravale Egiptu v 24 urah predlagati novo rešitev vprašanja Sueškega prekopa Manifestacije v Kairu in Aleksandriji - O zakonih bo razpravljal parlament v novembru - Stališče Anglije

KAIRO, 8. — Egipčanski ministrski predsednik Nahas paša je danes predložil parlamentu dekret o odpovedi anglo-egipčanskega sporazuma iz leta 1936. V drugem dekretu pa je proglasil kralja Faruka za kralja Egipta in Sudana. O obeh bodo razpravljali v parlamentu v njegovem drugem zasedanju v novembru.

Obenem pa je pozval parlament, da popravi egipčansko ustavo, ki govori o Sudanu.

Po četrtem zakonu pa bo imel Sudan posebno ustavo, ki jo bo izdelala ustavodajna skupščina, izvoljena po sudanskem ljudstvu in odobrena po kralju. Ta skupščina bo imela nalogo izdelati volilni zakon. Sudan bo imel demokratično zastopstvo in svojo vlado, preko katerih bo kralj izvrševal svojo oblast. Ustavno oblast bo delil kralj z predstavništvom ljudstva.

Ko je Nahas paša pozval parlament, naj odobri te nove zakone, je najavil, da bo vlada v kratkem izdala zeleno knjigo o anglo-egiptovskih nasprotjih. Izjavil je: «Čas je že, da vlada izpolni svoje obveze, ki jih je vseboval zadnji kraljev govor in naredi posebne korake za ukinitev pogodbe iz leta 1936 in sporazuma iz leta 1899 o solastništvu Sudana. Čas govorov in pogajanj je minil in mi podvzemamo praktične ukrepe, da rešimo vsa ta vprašanja.

Dejal je, da je moral podpisati leta 1936 pogodbo z Anglijo zaradi groženj sil osi. «Sedaj zahtevam, da jo ukinejo».

Govor Nahas paše so prenašali po radiu. Takoj nato je prišlo do manifestacij študentov in delavcev, ki so pozdravljali Nahas pašo, obenem pa dali duška svojim protibritanskim čustvom. Minister za vzgojo je odredil, da bodo jutri šole in univerze zaprte, da bodo lahko slavili odpoved pogodbe.

Ta korak Egipta je bilo že dalj časa pričakovati in o njem so zapadni zavezniki razpravljali tudi na sestanku v Washingtonu in Ottawi. Da bi preprečili neljube posledice, katere bi lahko privedla s seboj egipčanska odpoved pogodbe z Anglijo, so izdelali poseben načrt, s katerim bi Anglija, ZDA in Francija s svoje strani predlagale odpoved pogodbe iz leta 1936, obenem pa povabile Egipt, naj sodeluje pri obrambnemu paktu za Srednji vzhod. Pri tem paktu bi sodelovale tudi države britanskega Commonwealtha, skupno s Turčijo, ki se je za to že izjavila pripravljeno. Po novem sporazumu ne bi varovale Sueškega prekopa samo angleške sile, temveč egipčanske in oddelki atlantskih držav.

Angleško vlado je, kot vse kaže, izučil perzijski primer in se je odločila da je treba pričeti reševati vsa viseča vprašanja, posebno na Srednjem vzhodu, kjer posebno raste odpor proti bivšim kolonialnim gospodarjem. Toda zdi se, da je bila tudi sedaj Anglija prepozna. Danes zjutraj so iz Kaira javljali, da je tam položaj «negotov, če ne celo eksploziven». Zato so se sestali poslaniki Anglije, ZDA, Francije in Turčije. Pripravljali naj bi se, da bi v 24 urah izročili egipčanski vladi nov načrt rešitve sueškega vprašanja in obenem izboljšali odnose med Veliko Britanijo in Egiptom.

Po anglo-egipčanskem sporazumu iz leta 1936, ki ga je pravkar odpovedala vlada v Kairu, je imela Anglija pravico vzdrževati 10.000 častnikov in vojakov na področju Sueškega prekopa. Po vesteh iz Londona pa naj bi bilo trenutno tam — skupno z mornariškimi in letalskimi silami — skoraj 40.000 angleških vojakov. Dodajajo, da je bilo to potrebno zaradi poslabšanja mednarodnega položaja. Po novem sporazumu, ki ga je hotel predložiti London v 24 urah, so imeli Angleži namen počasi evakuirati svoje oddelke in jih nadomestiti z dobro izvežbanimi četami Egipta, ZDA, Turčije in drugih.

V angleški prestolnici so izjavili danes zvečer, da ostaja anglo-egipčanska pogodba še vedno veljavna in je ni mogoče enostransko odpovedati. Anglija bo imela še naprej svoje čete ob Sueškem prekopu, kot to določa pogodba iz leta 1936. Angleška vlada pa se z druge strani strinja s tem, da morejo Sudanci sami odločati o svoji usodi. Ti pa ne bi smeli priti pod krono kralja Faruka, če tega sami ne želijo.

Churchill je na kratko komentiral ta dogodek. Izjavil je: «Če je ta vest resnična, pomeni, da so nam prizadeli hujši in bolj žalosten udarec, kot je bil tisti, v Abadanu».

PORAZ ADENAUERJA na deželnih volitvah v Bremenu

Socialdemokrati so uspeli obdržati svoje položaje - Različna mnenja o namenih kanclerja, ko je omenjal Odro in Niso - Odložena razprava o nemških povojnih dolgovih

BONN, 8. — Glede sobotnega Adenauerjevega govora z Berlinu in predvsem njegovega zatrdila, da se Nemčija ne bo odrekla ozemljem preko Odre in Nise, so nastali danes popoldne živahni komentarji po hodnikih Bundestaga. Mnenja so, da je hotel Adenauer že v naprej preprečiti vsako *nasprotno razlaganje* pri morebitnem sporazumu štirih. Z druge strani pa zopet pravijo politični opazovalci, da so bile Adenauerjeve besede navadni preizkusni balon. Hotel bi namreč vedeti, koliko koncesij bi nameravala ZSSR dati pri njenih naporih za združitev Nemčije, pod pogojem seveda, da se ne bi oborožila.

Socialdemokrati so Adenauerjevo izjavo sprejeli s precejšnjim presenečenjem. Soglasni so v tem, da je šel kancler mimo vladne izjave in da se je 14 pogojem priključil še petnajsti — zadnji za Moskvo nesprejemljiv. Dodajajo, da vprašanja vzhodnih meja ni mogoče rešiti, razen po mirnem sporazumu med Vzhodom in Zahodom in to šele tedaj, ko bi bila Nemčija združena. Način vprašanja Odre in Nise pomeni kompromitirati možnosti za dosego nemške enotnosti, zaključujejo. O tem vprašanju zavezniški krogi niso hoteli izreči svoje sodbe.

Medtem pa so pričeli strokovnjaki treh zahodnih sil in zvezne vlade s pogajanji o ukrepih, po katerih bi dobila Zahodna Nemčija svojo suverenost. Današnjemu sestanku je prisostvoval, kot zastopnik nemškega zunanjega ministra, prof. Walter Hallstein, poleg pravnih in političnih svetovalcev treh zahodnih komisarjev.

S tem, da so že sedaj pričeli s svojim delom strokovnjaki niso preveč zadovoljni; zlasti ker prvi razgovori med Adenauerjem in visokimi komisarji niso potekali v najboljšem ozračju. Danes naj bi govorili samo o proceduri. Pred seboj pa naj bi imeli glavni načrt pogodbe in 6 dodatnih.

Iz zanesljivih virov pa se je izvedelo, da so tri zahodne sile odložile mednarodno konferenco glede rešitve vprašanj nemških povojnih dolgov. O tem so obvestili vlado v Bonnu. Sestanek bi moral biti jeseni.

V Bremenu so včeraj volili deželni parlament. Kljub temu, da je to notranje vprašanje Nemčije, so bile volitve zelo važne zaradi tega, ker je na njih socialna demokracija uspela ostati v vodstvu, demokristjani pa so z drugega prišli šele na četrto mesto.

Novi deželni parlament bo imel 100 sedežev, ki so sedaj tako razdeljeni (v oklepaju rezultati iz leta 1949): socialdemokrati 43 (46), Nemška stranka 16 (3), liberalci 12 (17), demokristjani 9 (24), socialistična stranka Reicha 8 (—), komunisti 6 (10), žrtve zračnih napadov 4 (—), begunci 2 (—).

Socialistična stranka Reicha je nacistična stranka. Kot taka je že drugič nastopila. Prvič je dobila na deželnih volitvah v Nižji Saški 16 sedežev od skupnih 158. Rezultati nam povedo, da neo-nacizem uspeva v Nemčiji, kljub uradnim trditvam, da ničesar ne pomenijo.

Za demokristjane je znano, da so izgubili na vseh deželnih volitvah, kar jih je doslej bilo, že veliko glasov. Vendar se zdi njihov včerajšnji poraz najtežji, zlasti če pomislimo, da se predvolilna kampanja slonela predvsem na stališču *posameznih strank* do vprašanj oboroževanja in združitve Nemčije.

Schumacherjevo glavno volilno geslo je bilo: «Hočemo nemške vojake samo kot čete v zaledju — pri njih umiku na Renu». Kot znano je Schumacher nasproten temu, da bi prišlo do nemške oborožitve, dokler ne bodo zahodne države dovolj močne, da bi držale črto na Labi in potem naredile tudi protinapad.

V državici Bremen je volilo samo 85 odst. volilnih upravičencev. Včerajšnje volitve so bile zadnje deželne volitve, preden bodo leta 1953 izvolili nov zvezni Bundestag.

Takoj ko je Schumacher izvedel za volilne rezultate je zahteval, da bi že sedaj razpisali volitve v zvezno zbornico. Volitve v Bremenu — je dejal — kažejo stalen padec treh vladnih koalicijskih strank demokristjanske, liberaldemokratične in nemške. Če do splošnih volitev ne bo prišlo, bo nastal sum, da vlada «nadaljuje z zgrešeno politiko brez demokratične oblasti».

Zastrupitev v Italiji

Sedem oseb je jedlo strupene gobe — V bolnici je tudi tisti, ki jih je prodajal.

TERRACINA, 8. — Sedem oseb so prepeljali v bolnico zaradi zastrupitve z gobami. Vse razen neke Drusco Olge so izven nevarnosti. Gobe so kupili na trgu v Terracini od nekega Francesca Casselluja, ki se je prav tako zastrupil, ko jih je jeden.

Vrelo olje, ali „drugič bo dovolil"

BARI, 8. — V Monopoli je 50-letna Marija Giocolano vlila vrelo olje v desno uho možu Ignaciju, ko je spal. Ženska je izjavila, da je hotela prisiliti moža, ki je nasprotoval poroki 14-letne hčerke z le nekaj starejšim ribičem. Ugotovili so tudi, da je mož večkrat našel hčerko v hiši zaročenca. Tja jo je spremljala mati. Zdi se, da bo možakar oglušel na desno uho. Žensko so aretirali.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 15.30: «Ne pripadam več», Ph. Dorn, C. Mc Leod.
Excelsior. 16.30: «Mesto se brani», G. Lollobrigida, R. Baldini.
Fenice. 16.30: «Ana Karenina», Greta Garbo, Fr. March.
Nazionale. 16.30: «Tisti, ki nikoli ne obupujejo», G. Withers, P. Clark. (Otvoritvena predstava).
Filodrammatico. 16.00: «Bolje ne ko sredo živeti kot lev...», H. Lloyd, R. Ramsden.
Arcobaleno. 15.00: «Verige preteklosti», J. M. Donald.
Astra Rojan. 17.00: «Vojna med spoloma», F. M. Murray, Trevor.
Alabarda. 15.00: «Voščila in kreplke sinove», Croccolo, Della Scala, Grazia M. Francis.
Armonia. 15.30: «Med možem in ženo», D. Andrews, L. Palmer.
Azzurro. 16.30: «Mali planinci», U. Ferrari, E. Sannangelo.
Belvedere. 16.00: «Požar v Chicagu», T. Power, A. Faye.
Garibaldi. 15.00: «Kako se je rodila najina ljubezen», B. Grable, D. Daily.
Ideale. 16.00: «Hotel Berlin», (Polom nacizma), R. Massey.
Impero. 15.30: «Lady Clarid možje», M. Johnson, R. Todd.
Italia. 15.30: «Nočem te izgubiti», B. Stanwyck, J. Lund.
Kino ob morju. 20: Koncert, jadro», «Prvi maj v Moskvi».
Marconi. 15.30: «Trije lopovi», E. Robinson, W. Bros.
Massimo. 14.30: «Sin furije», T. Power, G. Tierney.
Moderno. 16.00: «Mladoletna de kleta».
Novo Cine. 16.00: «Kaznjenec», F. Marzi, O. Toso.
Odeon. 15.30: «Figaro sem... Figaro tja...», Totò, I. Barzizza.
Radio. 16.00: «Take so ženske», E. Taylor, W. Beery.
Viale. 16.00: «Puščavski orel», Y. De Carlo, R. Green.
Savona. 15.30: «Gospod v smokingu», R. Skelton, E. Powell.
Vittoria. 16.00: «Zadnji dnevi Pompejev», Presle, Marshall.
Vittorio Veneto. 16.00: «David Copperfield», L. Barymov, F. Bartolomex.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK, 9. oktobra 1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Znani valčki. 14.00 Igra salonski orkester iz Trsta. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Vesele glasbene zgodbe. 18.00 Gojmir Krek: «Iz potne torbe» suita op. 38 za klavir. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Igra trio Novacord. 19.00: Lahek večerni spored. 20.00: Vincenzo Bellini: «Norma» opera v 3. dejanjih. 22.30 Plesna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

12.00 Filmska glasba. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Operetne melodije, valčki, polke in še kaj. 14.00 O naših krajih in ljudeh. 14.30 Igra Vaški kvintet, poje Jelka Cvetožar in Sonja Hočevar. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Popoldanski koncert orkestralne glasbe. 17.25 Harmoniko in bas igrata Dorko Škoberne in Miško Hočevar. 18.00 Klavirski koncert. 18.30 Skladbe Irvinga Berlina. 19.00 Opera Carla Marie Webra. 19.40 Zabavna glasba. 20.00 Sinkjang — sovjetsko kitajska mešana družba. 20.15 Mladi hrvatski umetniki pred mikrofonom. 22.15 Koncert za lahko noč.

TRST II.

11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Novi svet. 12.10 Bizet: Otroške igre, baletna suita. 12.28 Scarlatti-Tommasini: Dobrovoljne gospe. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Schuman: Koncert v a-molu. 18.45 Vesela glasba. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Weber: Koncert v f-molu. 19.31 Scherzi in capricci. 20.00 Pestra glasba. 20.30 Aktualnosti. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Koncert mezzosopranistke Justine Vugove. 21.20 Glasbena medigra. 21.30 Axel Munthe: «San Michele», dramatiziran roman v nadaljevanjih; nato Zabavna glasba. 22.30 Komorna glasba. 23.00 Starinski plesi. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 8.15 Glas Amerike. 11.30 Orkester pesmi. 12.00 Na Hawajskih otokih. 12.20 Lahka glasba. 13.25 Slavni glasovi. 14.30 Napoletanske pesmi. 17.30 Spored BBC. 18.35 Plesna glasba. 19.00 Glas Amerike. 19.15 Orkester ritmov. 20.30 Ljudske slike. 21.00 Glasbeni variete. 22.00 Balet. 22.40 Komorna glasba. 23.30 Plesna glasba.

ŠPORTNI DNEVNIK

SEDMI REZULTAT NA SVETU V METU KLADIVA: 58.80

Danilo Žerjal proti cilju

«To je pa naš svetovni rekorder v kladivu» nam brnijo v ušesih besede trenerja Kumerja. Tedaj smo bili neverni Tomaži, danes je to skoraj realnost. Žerjal je namreč pri svojem metu 57.44 m potegnil z orodjem po tleh; brez tega nepotrebnega incidenta bi verjetno Slovenci in Jugoslovani dobili prvega svetovnega rekorderja. Pa drugič!

Žerjal je bil diskvalificiran, ker so ga obtožili, da je neopravičeno izostal na meddržavnem dvoboju Jugoslavija — Velika Britanija. Ker pa ni bilo jasno ali obtožba drži ali ne in je celo več stvari kazalo, da Danilo ni kriv, kazen ni bila izrečena in je suspenz tako po mesecu dni avtomatično odpadel. Kljub temu Žerjal ni odpotoval na Mediteranske igre. Sicer pa je bolje, ker se še ni dogodilo, da bi še na večjem tekmovanju dosegel dober rezultat. Ima preveliko tremo.

Njegov današnji uspeh ga postavlja na četrto mesto med letošnje metalce kladiva v svetu, obenem pa je sedmi na lestvici metalcev vseh časov. (Ako ne priznamo rezultata O'Callaghana (Irska), ki je leta 1937 vrgel 60.57 m).

Žerjalov rezultat velja po finskih tablicah 1133 točk. Istemu številu točk odgovarjajo sledeči rezultati: 75.56 m v metu kopja, 814 cm v skoku v daljino, 207 cm v višino, 447 cm v skoku s palico, 16.27 m v troskoku, 29:32.3 na 10 tisoč metrov, 10.13 na 100 m, 20.41 na 200 m, 46.17 v teku na 400 m. Brez komentarja!

59.88	**Nemeth Imre (Mad.)**	**1950**
59.17	**Taddia Teseo (It.)**	**1950**
59.10	**Strandli (Norveška)**	**1951**
	izven konkurence	
59.00	**Blask Ervin (Nemč.)**	**1938**
58.94	**Storch Karl (Nemč.)**	**1943**
58.85	**Wolf (Nemčija)**	**1951**
58.80	**Zerjal Danilo (Jug.)**	**1951**
58.77	**Hein Karl (Nemčija)**	**1938**
58.68	**Healion Bert (Irska)**	**1942**
58.67	**Veirila Uuno (Finska)**	**1939**

Nogomet med gluhonemimi

Italija-Jugoslavija 1-0 (0 0)

BEOGRAD, 8. — Na stadionu Partizana je pred 17.000 gledalci italijanska nogometna reprezentanca gluhonemih premagala Jugoslavijo z 1:0 (0:0). Edini gol je dal v 50 min. Benenutto.

BOLJŠI REZULTATI NA MEDITERANSKIH IGRAH

Brnad nadmočno zmagal v skoku v daljino

ALEKSANDRIJA, 8. — Na Mediteranske igre je končno posijalo sonce. Ne mislimo seveda pravega, ki ga je tam zadosti in marsikdaj celo preveč.

Danes smo končno dočakali prve rezultate, ki se dvigajo iz čudovite povprečnosti, v katero je prav vse tekmovalce zapeljala, bodisi slaba forma, kakor tudi komaj narejeno mehko tekališče.

Z deseteroboiem smo se torej poslovili za danes od slabih rezultatov. Zmagovalec Cosmas je nabral 5135 točk, drugoplasirani Italijan Vecchiutti eno samo točko na 5000, medtem ko bi vsi naslednji ne bili vredni, da tekmujejo na prvenstvu Slovenije. Škoda, da nista nastopila Marčelja in Rebula; prvi mesti jima ne bi mogli uiti. Na 400 m je bil prvi Francoz Degats s časom 47.8 pred Siddijem in Sabolovičem. Plasman je realen, časi razmeroma dobri. Nadmočno je zmagal Jugoslovan Brnad v skoku v daljino z rezultatom visoke mednarodne vrednosti: 7,28 m. Presenečenje je bila zmaga Grka Yataganisa v metu krogle.

400 m: 1. Degats (Francija) 47.8; 2. Siddi (Italija) 47.9; 3. Sabolovič (Jugoslavija) 48.6.

Hoja na 10.000 m: 1. Dordoni (Italija) 51:39.6; 2. Aposporis (Grčija) 54:28.3; 3. Saleh (Egipt).

Skok v daljino: 1. Brnad (Jugoslavija) 7.28 m; 2. Kipouros (Grčija) 6.96; 3. Akgun (Turčija) 6.85.

Krogla: 1. Ytaganis (Grčija) 15.03 m; 2. Profeti (Italija) 15.02; 3. Turan (Turčija) 14.61; 4. Sarčevič (Jugoslavija) 14.09.

Deseteroboj: 1. Cosmas (Gr.) 5.135 točk; 2. Vecchiutti (It.) 5.001 točk; 3. Kadr (Eg.) 4.798 točk; 4) Zaki (Eg.) 3.860 točk; 5. Moustapha (Eg.) 3.799 točk.

V nedeljo so tekli finale 100 m: 1. Petrakis (Grčija) 10.9; 2. Frizzoni (Italija) 10.9; 3. Montanari (Italija) 11.2; 4. Pacelj (Jugoslavija) 11.3; 5. Leccese 11.3.

200 m, izločilna tekmovanja: prva skupina:

1. Siddi (It.) 22.6; 2. Degats (Fr.) 23.0; 3. Sillis (Grčija) 23.2.

Druga skupina: 1. Montanari (It.) 22.2; 2. Shafi (Eg.) 22.2; 3. Tsolakis (Gr.) 23.0.

Tretja skupina: 1. Petrakis (Gr.) 22.4; 2. Martin Du Gard (Fr.) 22.9; 3. Frizzoni (It.) 23.3.

REZULTATI ITALIJANSKEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Fiorentina - Bologna	3:0
Milan - Como	2:1
Inter - Torino	2:0
Juventus - Atalanta	7:1
Padova - Lucchese	1:0
Novara - Triestina (igrano v soboto)	5:0
Palermo - Lazio	0:0
Pro Patria - Spal	2:2
Samdoria - Napoli	2:1
Udinese - Legnano	2:1

2 2 1 1 2 - X X 1 1 - X X X 1

S PRESENEČENJEM SE JE KONČAL "KRAŠKI POKAL"

Ilirija - Opčine 4-1 (1-0)

Burja je v nedeljo strašno razsajala na openskem igrišču in odpihala poleg prahu na igrišču tudi vse prognoze, ki smo jih sestavljali. Po naših računih bi Opčine morale zmagati na nogometnem turnirju za «Kraški pokal». Pa je Ilirija pametneje izkoristila zaveznika burjo v drugem, kot Opčine v prvem polčasu.

Nekaj minut po začetku je Ilirija zabila prvi gol. Žoga je prišla pred vrata Opčin. Timeus je bil hitrejši od vratarja Puriča, 1:0. Potem so Opčine napadale vseh preostalih 40 minut, a niso imele sreče. Ilirija se je branila dobro, v drugem polčasu, ko je igrala z vetrom, pa pričela z bolj organiziranimi napadi. V 13. minuti drugega dela poda Puntar z glavo Danevu; oster strel, gol. V 26. minuti so Opčine dosegle častni gol iz enajstmetrovke, vendar je bilo že vse zgubljeno, ker je nekaj minut prej Ukmar z lepim volejem povišal na tri število golov Ilirije. Dve minuti pred koncem je Puntar dal zadnji gol turnirja.

Opčine so vsekakor izgubile prehudo. Imajo pa to zavest, ki žal ni nagrajena, da so igrale na turnirju najboljši nogomet.

Sv. Križ - Kontovel 1:1

Tudi tu je burja ovirala normalen potek igre, vendar neodločen rezultat med nasprotnikoma ni krivičen. Sv. Križ si je dobil tako edino točko na tem turnirju, Kontovel pa je izgubil drugo mesto. Prvi so prišli do gola v 14. minuti drugega polčasa Kontovelci po zaslugi leve zveze Starca II. Sulli je v 23. minuti proti pričakovanju izenačil. Njegovi tovariši so do konca igrali defenzivno in uspeli obdržati rezultat.

ZAKLJUČNA LESTVICA:

Ilirija 8 točk; Opčine in Kontovel 7; Zarja 5; Sv. Križ 1; Sesljan 0.

Prožen skok, žoga je odletela v korner. Prizor s tekme Kontovel - Sv. Križ.

BORBA ZA DRUGO MESTO V JUG. LIGE

Hajduk in Zvezda ramo ob rami

BSK nadaljuje vrsto svojih zmag · Dinamo komaj premagal Borca - Laže opravil Hajduk z Lokomotivo

Borac zna igrati proti Dinamu. Pozna njegovo taktiko, našel je protiorožje. To smo videli že v pomladanskem delu prvenstva, še bolj pa danes. Edini gol tekme je dal Senčar tik pred sodnikovim žvižgom konca. Dinamo ni igral preveč dobro. Borac pa je popustil šele v zadnjih minutah.

Tretje zagrebško moštvo — Lokomotiva — je igralo v Splitu proti Hajduku. Igra je bila enakopravna do 30. minute, ko je Matošič dosegel vodilni gol za domačine. Ta gol jim je dal poleta in do tedaj borbena igra se je spremenila v surovo.

Pred 10.000 gledalci je danes Spartak na lastnih tleh izgubil z Vojvodino 1:2 (0:0). Vojvodina je zasluženo zmagala, čeprav je Spartak vodil vse do 65. minute. Gol za Spartak je dosegel Branislavič v 52. min. V 65. min. je Rajkov izenačil v 80. min. pa je Sereš dosegel izmagoviti gol. Crvena zvezda je zasluženo premagala Sarajevo 3:1 (1:1). Gole so dali Zlatkovič v 24. Tomaševič v 67. in Ognjanov v 88. minuti za Crveno zvezdo, edini gol za Sarajevo pa je dosegel Mantula v 35. min. iz kazenskega strela. Sodil je Marek. Na stadionu CDJA je Partizan pred 20.000 gledalci prepričljivo premagal Napredak 3:0 (2:0). Gole so dali Valok v 23., Bobek v 30. in Čajkovski v 65. min. Sodil je Machiedo iz Splita. Mačva je visoko izgubila doma proti BSK. Rezultat: 6:0 (2:0).

LESTVICA:

Dinamo	19	16	2	1	41:12	34
Hajduk	19	13	3	3	45:20	29
Crv. zvezda	19	14	1	4	45:20	29
Partizan	19	9	3	7	31:22	21
BSK	19	7	4	8	28:19	18
Lokomotiva	19	6	5	8	28:30	17
Sarajevo	19	5	7	7	22:35	17
Borac	19	6	4	9	24:26	16
Vojvodina	19	7	2	10	19:25	16
Spartak	19	6	2	11	15:37	14
Mačva	19	5	3	11	19:30	13
Napredak	19	1	2	16	15:56	4

REZULTATI DRUGE JUGOSLOVANSKE ZVEZNE LIGE:

Odred - Rabotnički	**5:2**	**(3:0)**
Rudar - Radnički	**1:3**	**(1:1)**
Metalac - Kvarner	**3:1**	**(2:1)**
Budućnost - Dinamo	**1:0**	**(1:0)**
Velež - Proleter	**2:0**	**(1:0)**
Vardar - Zagreb	**3:2**	**(1:1)**
Proleter O.-Železničar	**4:1**	**(2:0)**

STANJE: **Vardar 36 točk; Budućnost 35; Rabotnički 34, Velež 32; Radnički 31; Kvarner 30; Odred 29; sledi še devet moštev.**

GENOVA, 8. — Na eni največjih lahkoatletskih manifestacij letošnje sezone v Italiji, na štafetnem teku skozi Genovo, sta požeki levji del uspeha jugoslovanski štafeti Partizana in Crvene zvezde.

V Italiji so taki teki po mestih zelo popularni, saj večina strokovnjakov celo trdi, da so ravno taka tekmovanja kriva, da dežela nima dolgoprogašev, ker se vsi, ki bi sicer imeli talent, spravijo na ceste (visoke nagrade) zanemarjajoč tekališče.

V Genovi je na vsej 17 km dolgi progi od Pegli do Lido d'Albaro množica na obeh straneh ceste prisostvovala triumfalnem sprevodu partizanovih tekačev Cetiniča Stefanoviča in Štritofa ki niso imeli resnejše konkurence. Francozi, vsa neštevilna italijanska društva in Švedi, ki so razočarali niso mogli odvzeti drugega mesta niti Crveni zvezdi.

Štafeta Partizana neovirano osvojila prehodni zlati pokal

Cetinič, Stefanovič in Štritof na vsej progi niso našli nasprotnika Crvena zvezda z drugim mestom dopolnila beograjski triumf v Genovi

Tekmovanje je potekalo takole: na prvem delu proge je Peppicelli izgubil le nekaj sto metrov proti Cetiniču, kar je zanj okromen uspeh. Stefanovič je kot drugi pustil daleč za seboj vse nasprotnike. Štritof ni le ohranil, temveč še povečal naskok. Vsa trojica je zapustila skrajno dober vtis, ker ni čudno, saj spada med najvidnejše produkte jugoslovanske šole dolgoprogašev.

Medtem se je Crvena zvezda borila z Parižani za drugo mesto in uspela, poudarjajoč s tem veliko nadmoč jugoslovanskih tekačev. Ostali so tekli dobro, razočarali so Švedi, ki so končali na trinajstem mestu. Rezultati: 1. Partizan (Cetinič, Stefanovič, Štritof) 48:34.0; 2. Crvena zvezda (Jovanovič, Iljič, Smiljkovič) 49:12.1; 3. Sport Est Paris (Mahaut, Nicot, Saintpierre) 49:43.4; 4. U. S. Reggiani, Bergamo, (Pelliccioli, Lavelli, Carminati) 49:48, 4; 5. Soc. Sport Trionfo Genovese 49:53.1; 7. Atletic Club Aubagne; 10. Cercle Sport Munycipal Marseille; 11. Racing Club Pariz; 13. Fredrikshofs (Stocholm) 52:09.4.

17.

HIROŠIMA

John Hersey

PREVEDEL: VLADIMIR BREZOVNIK

Osmega avgusta je nekdo v noviciatu pred svitanjem po naključju stopil v spalnico očeta Kleinsorgeja. Prižgal je viseči električno luč. Oče Kleinsorge je na pol speč skočil s postelje. Pričakoval je novo presenečenje. Ko je doumel, da se ni zgodilo nič, se je zaspano nasmehnil in zlezel nazaj v posteljo. Ta dan ni vstal.

Tudi devetega avgusta je bil še zelo utrujen. Pri preiskavi ran mu je rektor rekel, da so nedolžne, da jih ni niti vredno prevezovati. Pazi naj na čistočo in v treh do štirih dneh bodo zaceljene. Kljub temu pa se je slabo počutil. Svojega doživetja še ni do konca doumel. Negotov čut ga je vlekel nazaj — kakor da je nekaj strašnega zakrivil — v tisto grozo, ki ji je pravkar ušel. Vstal je s postelje in se odpravil v mesto. Nekaj časa je razkopaval razvaline misijonske hiše; našel ni ničesar. Šel je v smeri, kjer je stalo nekaj šol; vprašal je za znanci. Po mestu je iskal japonske katoličane. Našel ni znancev, ne katoličanov, našel je samo razvaline. V noviciat se je vrnil ves zmeden.

Dne devetega avgusta, dve minuti po enajsti uri, je padla druga atomska bomba. To pot na Nagasaki. Šele več dni pozneje so Hirošimčani zvedeli, da je enaka poguba zadela tudi drugo mesto. Japonska radijska postaja in tisk sta o neznanem orožju zelo previdno poročala.

Gospod Tanimoto je še devetega avgusta samarijanil v parku. Šel je v predmestje Ušido, kjer je s prijateljicami prebivala njegova žena. Odnesel je šotor, ki ga je tam shranil še pred bombardiranjem. Vanj je nameraval položiti tiste ranjence, ki se niso mogli premikati in ki so potrebovali popoln mir. Zapazil je, da ga njegova nekdanja soseda gospa Kamai, ki jo je na dan eksplozije poslednjič videl z mrtvo hčerkico v naročju, neprestano opazuje. Že štiri dni je nosila v naročju trupelce, ki je že drugi dan neprijetno zaudarjalo. Prejšnji dan, ko sta sedela skupaj, mu je pripovedovala, da so jo zasule razvaline njene hiše hkrati z otročičkom, pritrjenim z jermenom na hrbet. Ko se je rešila, je opazila, da se je dete, ki je imelo polna usta nesnage, dušilo. Z mezincem mu je skrbno očistila usta. Nekaj časa je še pravilno dihalo. Potem pa je nenadoma izdihnilo. Povedala je tudi, da je njen mož zgleden soprog. Rotila je pastorja, naj ga poišče. Gospod Tanimoto je bil prvi dan vsepovsod po mestu, kjer je videl strahotno opečene vojake Kamaijeve edinice iz glavnega štaba čugokuške pokrajinske armade. Prepričan je bil, da bi Kamaija, tudi, če bi živel, ne mogel najti. Tega ji seveda ni povedal. Vsakokrat, kadar ga je videla, ga je vprašala, če je že našel njenega moža. Poskušal ji je dopovedati, da bi bilo prav, če bi dala dete upepeliti. Ona pa ga je le še tesneje privila k sebi. Začel se je je izogibati. Kadar koli pa je pogledal nanjo, je videl, da vprašujejo njene strmeče oči vedno isto in isto. Teh vprašujočih oči se je od sedaj naprej skrbno izogibal.

V noviciatu so jezuiti v svoji lepi kapeli nastanili približno petdeset beguncev. Rektor jim je po svojih močeh tudi kot zdravnik pomagal. Predvsem je očistil gnojne rane. Vsak član rodbine Nakamura je dobil odejo in mrežo proti komarjem. Gospe Nakamura in njeni mlajši hčerki ni teknila nobena jed. Sin pa in druga hčerka sta jedla vse, kar sta dobila. Desetega avgusta je prišel gospod Osaki, prijatelj rodbine, ki je pripovedoval, da je njegov sin Hideo v tovarni, kjer je delal, živ zgorel. Ta Hideo je bil Tošijev vzor. Pogostoma ga je v obratu opazoval, kako ravna s stroji. To noč je jok Tošija stalno budil. Sanjal je, da je videl gospoda Osakija in njegovo rodbino prihajati iz odprte zemlje; nato je zopet videl Hideja pri strojih. Nek stroj je bil posebno velik. Gnal je prenosni jermen. Stal je pri Hideju. Vse se mu je zdelo — sam ni vedel zakaj — nepopisno strašno.

Oče Kleinsorge je prosil očeta Cieslika, da naj obišče doktorja Fujiia. Desetega avgusta je zvedel, da je bil doktor ranjen ter da živi pri svojem prijatelju Okumi v Fukavi. Oče Cieslik se je odpeljal z misasadskega kolodvora, ki leži izven Hirošime. Dvajset minut se je peljal z električnim vlakom; uro in pol hoda je šel v veliki vročini peš do hiše gospoda Okume. Hiša je ležala ob reki Oti, na vznožju neke gore. Gospod Fujii je sedel v naslanjaču. Na sebi je imel kimono. Na zlomljeno ključnico si je polagal obkladke. Povedal je, da je izgubil naočnike, da ga zato bolijo oči. Pokazal je modre in zelene proge, ki sta mu jih vtisnila oba trama. Doktor je jezuitu najprej ponudil cigareto; nato pa viski, dasi je bilo šele enajst predpoldne. Oče Cieslik je bil prepričan, da bo doktorju ugajalo, če bo ponudbo sprejel. Zato je privolil. Uslužbenec je prinesel suntoriški viski. Pridružil se jima je še gostitelj in vsi trije so se zelo prijetno zabavali in se razgovarjali. Gospod Okuma je živel nekaj časa na Havajskih otokih in je vedel marsikaj povedati o Američanih. Doktor je govoril tudi o nedavni pogubi. Povedal je, da sta bila gospod Okuma in ena bolničarka na razvalinah njegove bolnišnice. Prinesla sta železno ročno blagajno, ki jo je shranil v zaklonišču. V njej je imel tudi nekaj kirurgičnih instrumentov. Očetu Cieslikù je dal za rektorja noviciata nekaj škarij in pincet. Tudi oče Cieslik je silno želel nekaj povedati. Čakal je, da bodo začeli govoriti o tajnosti, v katero je bila bomba zavita. Trdil je da ve kakšne vrste bombe je to bila. V noviciatu mu je zaupal to tajnost avtoritativen človek, neki japonski časnikar. To sploh ni bila bomba, temveč poseben, droben magnezijev prah, ki ga je eno samo letalo trosilo na vse mesto. Na visoki napetosti mestnega električnega omrežja se je prah vžgal in eksplodiral. Doktor Fujii je bil s to razlago — saj jo je dal časnikar — popolnoma zadovoljen. «To pomeni,» je rekel, «da lahko to snov trosijo le na velika mesta in podnevi, ko obratuje cestna železnica in druga električna podjetja.»

Po petdnevnem negovanju ranjencev v parku je gospod Tanimoto enajstega avgusta odšel k svoji hiši; začel je razkopavati razvaline. Našel je nekaj dnevnikov in cerkvenih listin, ki so bile vložene v različne knjige. Papirji so bili nepokvarjeni, le na robovih malo zavihani. Tudi nekaj kuhinjskega orodja in loncev je našel. Medtem je prišla k njemu gospodična Tanaka; povedala mu je, da bi ga njen oče rad videl. Gospod Tanimoto je bil upravičen sovražiti njenega očeta, upokojenega uradnika paroplovne družbe, ki je bil, dasi je povsod bahavo kazal svoje človekoljubje, znan kot sebičen in krut človek. Le nekaj dni pred bombardiranjem je javno izjavil, da je gospod Tanimoto ameriški vohun. Mnogokrat je zasmehoval krščanstvo, trdeč, da ni za Japonce. Gospod Tanaka se je prav takrat, ko se je vžgala bomba, sprehajal pred mestno radijsko postajo

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32, Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70
NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.